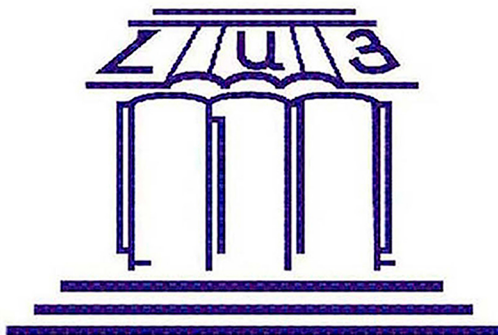

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Լ. ԽՊՐԵՍԵԱՆ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Մ Տ Կ

ՅԵՎ

ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Գ Ե Տ Հ Ր Ա Տ
ՕՇՐԵՎԱՆ 1931

338.1054

Ա-68

332.1.554

Ա-68

1. ԱՊՐԵՍՅԱՆ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Մ Տ Կ

ՅԵՎ

ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Թարգմանեց ուստեհնից Ռ. Ս.

ՊԵՏՆԵՐԱՏ

1931

ՅԵՐԵՎԱՆ

Պետերպոլի տպարան
Դիպլիտ 6745 (P)
Հրատար. № 1826
Պատվեր 4899
Տիրաժ 2000

61239-64

ԻՆՉ. ՄԱՍԻՆ Ե ՊԱՏՄՈՒՄ ԱՅՍ ԳՐԳՈՒՅԿԸ

Ի՞նչ բան է ՄՏԿ-ը: (մեքենա-տրակտորային կա-
յան): Ի՞նչ է տալիս ՄՏԿ-ն և ինչո՞ւմն է նրա ուժը:
Ի՞նչպես ՄՏԿ-ը ագատում է ամենաչֆավոր և միջակ
գյուղացիությունը կուլակի հորտական լծից: Ինչո՞ւ
համար աշխատանքի արտադրողականությունն ավելի
բարձր է այն կոլտնտեսություններում, վարոնց սպա-
ւարկում է ՄՏԿ-ը, քան այն կոլտնտեսություններում,
վորոնք պայմանագիր չեն կնքել ՄՏԿ-ի հետ:

Բոլոր այս և ուրիշ շատ հարցերի պատասխանը
տալիս է ահա այս գրքուկը:

Քիչ որինակներ չեն բերված կյանքից այս գրքու-
կում: Այդ որինակները պատմում են արդեն դոյություն
ունեցող ՄՏԿ-ի մասին և այն մասին, թե ի՞նչ ար-
դյունքների յին հասել այն կոլտնտեսությունները, վո-
րոնք նրանց հետ պայման են կնքած յեղել:

Գրքուկը պատմում է նույնպես և այն մասին, թե
ինչո՞ւ, կոլտնտեսություն մտնելիս, չպետք է դեսը
դեն անել, ծախսը խոտել բանող անասուններին, ձեռքի
լնվենտարը, ինչո՞ւ պետք է ձեռք բերել Տրակտոր-
կենտրոնի բաժնեթղթերն և ուրիշ շատ շատ բաներ:
Իհարկե, պատմած է և այն մասին, թե ինչո՞ւ համար
կուլակներն և նրանց արբանյակները բաժնատու են
կոլտնտեսություններն ու ՄՏԿ-ն, վախ գցելով աշխա-
տավոր գյուղացիների սիրան ամենատեսակ չեղած բա-
նեքով:

Հանախ պատահում է, վոր կուլակի ասածները ճշտի տեղ ընդունելով, չբավորներն ու միջակ անհատականները միանգամից սիրտ չեն անում կոլտնտեսություն կազմել և պայմանագրեր կապել ՄՏԿ-ը հետ։ Սիրտ չեն անում նրա համար միայն, վոր վոչ վոք նրանց չի բացատրել այդ բանի ահագին ոգուտները, գլխի չի գցել, վոր միայն այդ ճանապարհով կարելի չե ազատվել կուլակի ճորտական կապանքներից, կարիքից և տղիտություն խավարից։

Ահա ի՞նչ դեպք է տեղի ունեցել Ուխտամսկի շրջանում։

Գեներսեվկա և Կիշկին գյուղերի տկտիվիտատանհատականները հավաքվեցին 1930 թ. դեկտեմբեր 12-ին լսելու շրջանային ագրոնոմի գեկուցումն այդ շրջանում մեքենատրակտորային կայան, կամ կարճը՝ ՄՏԿ կառուցելու մասին։

Ջեկուցումը լսվեց վերջապա։

Ժողովին ներկա Ալեքսեյեվկա գյուղի կոլտնտեսություն անդամները պատմեցին ժողովականներին իրենց նվաճումների մասին։ Հաղորդեցին, վոր իրենք միաձայն վորոշել են, վոր ՄՏԿ-ի պայմանագրի տառքին բոտորագրողներն իրենք լինեն։

Այն Ժամանակ տեղից վերկացան ու սկսեցին խոսել անհատական տնտեսության տերերը։ Նրանց խոսածներից յերեվում էր, վոր նրանք թերահավատություն և չին յեկել ժողովի։

Նրանք լսեցին իրենց հարեվան կոլտնտեսականների պատմածները կոլեկտիվ տնտեսության ոգուտների մասին, ՄՏԿ-ի ահագին դերի մասին՝ թե ի՞նչ է այն տալիս լսարարակին, չբավորին և միջակին, վորոնք կոլտնտեսություն են մտնում։ Լավ պարզվեց, թե մեքենա-

որակտորային կայանից վո՛րն է ոգուտում, և վո՛րն է նում ճոռնունայն։

Կարելի չե ասել, ամենից լավ բան տալի գյուղտորհրդի նախագահ Կաղլովը՝ ձի գլուրկի մի չբավոր։

Մենք պետք է մտածենք, ի ե ի՞նչ պետք է տանք դարնան։ Անցյալ դար նաև կուլակը պահանջում էր մեզնից. «Շնչին դու ինձ 30 ոտքի փող տուր, յես բեղ ձի տամ, վար անես» իսկ ի՞նչ կլինի այս դարնան չինա նա կասի. «Կերը թանկ է, շնչից 100 ոտքի կվերցնեն»։ Մեկ ձի չունեցողներին համար ուղիղ ճանապարհը կոլտնտեսությունն է։

Հենց տեղն ու տեղը ժողովում 40 անհատականներ, այս խոսքերի վրա, հայտնեցին, վոր վորոշում են կոլտնտեսություն կազմել ու պայման կապել ՄՏԿ-ի հետ։

Այդպես ել բանաձևվում գրեցին, դեռ այս ել ազելացրին։ «Մենք պարտավորություն ենք վերցնում մեզ վրա կոլեկտիվացման և ՄՏԿ-ի համար դառնալ տկտիվ գրիտանորներ»։

Ի՞նչ է ՄՏԿ-ը
ՄՏԿ-ը ալեկի լով հասկանալու համար ծանոթանանք նրանցից մեկին ու չկրամանքի փորձին։ Վերցնենք մեզ որինակ Տիտոսովիկո ՄՏԿ-ը կապատին չչինալում։

Տիտոսովիկո ՄՏԿ-ը կազմակերպված էր 1928 թ. դարնանը և այս տարի այն սպասարկում էր 607 գյուղական տնտեսության, վորնեցից մոտ 500 առանց լիմկանի։ Մեկակր տառանվում էր՝ մոնի արդյո՞ք կոլտնտեսություն, կապվի արդյո՞ք ՄՏԿ-ի հետ։ Կուլակները գյուղերում լուր են տարածել վոր

Հաճախ պատահում է, վոր կուլակի ասածները ճշտի տեղ ընդունելով, չբավորներն ու միջակ անհատականները միանգամից սիրտ չեն անում կոլտնտեսություն կազմել և պայմանագիր կապել ՄՏԿ-ը հետ։ Սիրտ չեն անում նրա համար միայն, վոր վոչ վոք նրանց չի բացատրել այդ բանի անագին ոգուտները, գլխի չի գցել, վոր միայն այդ ճանապարհով կարելի չե աղատվել կուլակի ճորտական կապանքներից, կարիքից և տղիտության խավարից։

Ահա ի՞նչ դեպք է տեղի ունեցել Ուխտամսկի շրջանում։

Դենիսովկա և Կիշկին գյուղերի աղտվիստ-անհատականները համաքվեցին 1930 թ. դեկտեմբեր 12-ին լսելու շրջանային ագրոնոմի գեկուցումն այդ շրջանում մեքենատրակտորային կայան, կամ կարճը՝ ՄՏԿ կուուացելու մասին։

Ձեկուցումը լավեց վերջացավ։

Ժողովին ներկա Ալեքսեյովկա գյուղի կոլտնտեսության անդամները պատմեցին ժողովականներին իրենց նվաճումների մասին։ Հաղորդեցին, վոր իրենք միաձայն վորոշել են, վոր ՄՏԿ-ի պայմանագրի առաջին բատորագրողներն իրենք լինեն։

Այն Ժամանակ տեղից վերկացան ու սկսեցին խոսել անհատական տնտեսության տերերը։ Նրանց խոսածներից յերեվում էր, վոր նրանք թերահավատությամբ էին յեկել ժողովի։

Նրանք լսեցին իրենց հարեվան կոլտնտեսականների պատմածները կուլեկտիվ տնտեսության ոգուտների մասին, ՄՏԿ-ի անագին դերի մասին՝ թե ի՞նչ է այն տալիս բացարակին, չբավորին և միջակին, վորոնք կոլտնտեսություն են մտնում։ Լավ պարզվեց, թե մեքենա-

տրակտորային կայանից վո՛րն է ոգտվում, և վո՛րն է մտնում ձեռնունայն։

Կարելի չե ասել, ամենից լավ բան ասաց գյուղ-խորհուրդի նախագահ Կադլովը՝ ձիւ գուրկ մի չբավոր։ Մենք պետք է մտածենք, ի է ի՞նչ պետք է տենք դարնան։ Անցյալ գայնան կուակը պահանջում էր մեզնից։ «Ենչին դու ինձ 30 ուրբի փող տուր, յես բեղ ձի տամ, վար անես» իսկ ի՞նչ Կլինի այս դարնան։ Հիմա նա կասի։ «Կերը թանկ է, շնչից 100 ուրբի կվերցնեն»։ Մեկ ձի չուրեցողներին համար ուղիղ ճանապարհը կոլտնտեսությունն է։

Շենք տեղն ու տեղը ժողովում 40 անհատականներ, այս խոսքերի վրա, հայտնեցին, վոր վորոշում են կուտնտեսություն կազմել ու պայման կապել ՄՏԿ-ի հետ։

Այդպես էլ բանաձեվում գրեցին, դեռ այս էլ ավելացրին։ «Մենք պարտավորություն ենք վերցնում մեկ վրա կուլեկտիվացման և ՄՏԿ-ի համար դառնալ աղտիվ ոգիտորներին»։

Այս 6-ին դրոմ աջար 6-ին գտնամ զգնամնոյր վկա

ՄՏԿ-ը ալեկի լավ հասկանալու համար ծանոթանալ նրանց նրանցից մեկին ուսմ' Կլինի աշխատանքի փորձին։ Վերցնենք մեզ տրինակ Տրոտսկոփակու ՄՏԿ-ը կապալին չչինս լում։

Տրոտսկոփակու ՄՏԿ-ը կազմակերպված էր 1928 թ. գարնանը և այս տարի այն սպասարկում էր 607 գյուղական տնտեսության, վորնցից մոտ 500 արանց լուկանի։ Միջակը տալանվում էր մոտի արդյո՞ք կուտնտեսություն կապվի արդյո՞ք, ՄՏԿ-ի հետ։

Կուլակները գուրեղում լուր են տարածել, վոր

ՄՏԿ-ի տրակտորներով վարած հողը տրակտորի ճշգրտությամբ մուխով ծխահար կլինի և բերք չի տալ։ Յերբ կուլակները տեսան, վոր իրենց բամբասանքները հաղողություն չունեն, սկսեցին ՄՏԿ-ի աշխատավորներին սպառնալ՝ նրաց հետ դատն իրենց ձեռքով տեսնելու։ Յեղան դեպքեր, յերբ կուլակներն իրենց կարճփող հրապաններին կրակում էին ակտիվ աշխատավորների վրա։ Յեկեղեցական թափուրներ — կուլակային ցույցեր և էլ էին կազմակերպում։ Տերտերն, ասիւր, կուլակի աջ կուռն և։

Կուլակներն ամեն կերպ աշխատում էին վնասել կուլակի ձեռքերով տրակտորային խմբերի հողամասերի վրա հարյուրավոր ցցեր էլին խփում։

Կուլակներին ոգնության էլին դալիս նախկին շրջակա հետադուր ոսկորտունիստները։ Ահա թե, վո՛նց էլին աշխատում նրանք այդ բանն անում։

Ամեն մեկին պետք է հասկանալի լինի, վոր տրակտորի կոլոմնաների համար մե՛ծ դաշտ, հողի մե՛ծ տարածություն է պետք, վորպես զի աղատ ու արձակ աշխատելու տեղ ունենա։ Դրա համար էլ մի քանի աշխատողներ ու ագրոնոմներ վորձում էին հողաչինարարությունն այնպիսի ձևով կատարել, վորպեսզի, տրակտորին մասնավոր հատկացնելիս, նա յուրաքանչյուր դյուղում կարողանա մշակել ընդամենը 20-30 հեկտար։

Ամեն մի ՄՏԿ իր ձեռքի տակ ունի 50—250 տրակտոր և շատ ու շատ դյուղատնտեսական մեքենաներ ու գործիքներ։ Ձեռնաո՞ւ յե, արդյո՞ք, մեծ քանակությամբ տրակտորներն և մեքենաները տեղից տեղ քշել մի կտրից՝ մյուսը։ Ամեն մեկն էլ կտոի, վոր տրակտորներն ու մեքենաներն ողտապործել պետք է 100 տո-

կոսով, պետք է քչացնել տեղից տեղ փոխադրելը, չվատնել ավելորդ տեղը ուժերն ու միջոցները։

Մեքենայի ավելորդ յուրաքանչյուր փոխադրություն, ամեն մի գործադադար, անգամ ավելորդ ամեն մի պտույտ՝ սպառնում է քանգացնել հողի մշակության ինքնաթիֆը, կորստի տալ և՛ ժամանակ և՛ ղյուքական միջոցները։

Կենտրոնական Կոմիտեյի վորոշումն հենց այդ բանն էլ նախատեսում է. նոր տրակտորների, բերքահավաքի բարդ մեքենաների և կալսիչների հիմնական մասսան 1931 թ. պետք է ձաճփել վո՛չ թե առանձին կոլտնտեսություններ, այլ՝ մեքենատրակտորային կայաններ։ Վո՛ր կոլտնտեսությունների ուղղակի ոգուտն է։ Այդ բանը հնարավորություն կտա լավ ոգտապործել տրակտորները, կցան ինվենտարը, նույնպես և կենդանի լըծառ ուժն և իրենց կոլտնտեսությունների ինվենտարը։

ՄՏԿ-ը, տրակտորներից, ամեն տեսակի կատարելապործված գյուղատնտեսական մեքենաներից ու գործիքներից դատ՝ ունեն և նորոգող արհեստանոցներ, պահեստի մեքենամասերի և վառելանյութի պահեստներ, տրակտորների գարածներ։ Բացի այդ՝ նրանք ունեն ի տեխնիկներ, ագրոնոմներ, ինժեներներ։ Բաժան բաժան անել տրակտորներն ու մեքենաներն առանձին մանր հողատրակտորների միջև, առանձին տնտեսությունների միջև, նշանակում է կասեցնել ՄՏԿ-ի ծավալումը, վըրսա տալ կոլեկտիվացման գործին հոգուտ կուլակների, պարզ է, վոր պետք է պայքարել աջ ոսկորտունիստներին, վորոնք խեղաթյուրում են կուլակցության գիծը։ ՄՏԿ-ի չինարարության մեջ։

Գյուղի չքավոր ու միջակ մասսաներն արդեն գիտակցել են ՄՏԿ-ի գլխավորող, կազմակերպչական ու-

Ժըն ու նշանակութիւնը: Այդ բանը յերևում է թեկուզ
նույն Տիտովսկու ՄՏԿ-ի որինակից, վորի մասին
հոռւ յիշատակ արդեն:

1928 թվին բնից լիտեւով, արդ կայանը 1930 թ.
ձեռք բերեց մեծ հաջողութիւններ:

Յանքաշրջանառութիւն մեջ են աղէկ և նորից յառ-
նում են խոպան հողերի մեծ տարածութիւններ:

Այդ կայանի կործանողութիւնների հողերի բեր-
բատութիւնը բոլոր կարեւոր մշակութիւնների մեջ
1929 թ. բարձր էր սնահատկանքից 44-75 տոկոս:
1930 թ. կոյտնտեսական ցորենի մի հեկտարը տվել է
29 ցենտներ, իսկ անաստական տնտեսութիւններն ի-
րենց հողերից վերցրել են հեկտարին 12-ական ցենտ-
ներ: Կոյտնտեսութիւնները տարեկան ստացել են ամեն
մի հեկտարից 23 ցենտներ, իսկ անաստական տնտեսու-
թիւններն 12½:

Կոյտնտեսութիւնները կերտում են՝ բազմադա-
տը, լիակատար սերմ, յոտում և լախ հա-
փով պարարտացում:

Տիտովսկու մեքենատրոկտորային կայանի մասին
չատ բան կարելի չէր պատկերել: Բաւական է նշել, վոր
այդ հաջողութիւնները լուսնոյն հաջողից վոր
կուլակներին և վոր սրանց ողնական ուղորդումն
ներին: Բատրակները, չքավորներն և միջակները միա-
սին համերաշխ մտան կոյտնտեսութիւնները վերստին
պատասխան կուլակութիւն: Տիտովսկու ՄՏԿ-ի շրջ-
անն այժմ համատարած կոլեկտիվացման շրջան է:

1930 թ. վերջում այդ շրջանի կոլեկտիվացումը
հասավ արդեն 80 տոկոսի:

Ուրիշ որինակ վերցնե՞ք Յեյսկի ՄՏԿ-ը՝ չորս
կովկասում:

1930 թ. դեկտեմբերին այդ կայանը կոյտնտեսա-
կանների շրջանային կոնֆերենցիայում հաշիվ էր տա-
լիս իր աշխատանքի մասին: Յեյսկի 1930 թ. վերջում
Յեյսկի շրջանը 82 տոկոս էր կոլեկտիվացած իր ամբող-
ջութեամբ վերցրած, ապա ՄՏԿ-ի ընդգրկած գյուղերը
կոլեկտիվացած էին 92 տոկոսով:

1929 թ. Յեյսկի գյուղերի բերքը կազմում էր 67
հազար ցենտներ: ՄՏԿ-ը սկսել է, միմիայն կոլ-
տնտեսութիւնների բերքը 1930 թ. հասավ 137 հազար
ցենտների:

Այսպիսով, ցանքսի տակ առնելով մինչ այդ խո-
պան հազարավոր հեկտար հող՝ հողեր, մտցնելով տե-
սակալոր ցանքեր և այլն, ՄՏԿ-ը լոկ մի տարում
կրկնապատկեց նախընթաց տարվա բերքը:

ՄՏԿ-ի յուրաքանչյուր տրակտոր մշակում էր լրիվ
700-ական հեկտար հող: Իսկ ամեն մի հեկտարի մշա-
կութի (սկսած վարից և վերջացած հնձահավաքով ու
կախելով) ինքնարժեքն յեղել է, հենց առաջին տա-
րում, 18 ռ. 18 կ., այսինքն՝ 6 ռ. 47 կ. պակաս, քան
ձիաքարչի ուժով (մշակութիւն ինքնարժեքը շարունա-
կում է իջնել):

Իհարկէ, կուլակն այստեղ ևս ազիտացիա չէր ա-
նում ՄՏԿ-ի դեմ և վնասարարութեամբ զբաղվում: Տը-
րակտորներն և կոմբայները՝ շատ անգամ կոտորված ք-
ներ են ունեցել նրանց բարբարոսների մեջ զաղտադո-
ղի ձգած թուջի կտորներէլ, ու փոքրերի մատներէց,
փոր անում էին հանցավոր ձեռքեր: Մակայն այստեղ
ևս կոյտնտեսականների, բատրակների, չքավորների և
միջակների սերտ համերաշխութիւնը ջանջախիչ հար-
ված տվեց կուլակներին:

Կուլակութիւնն դեմ մղված դատարարային կռիվ-

ների բոցում կազմակերպվեց 1930 թ. Նեխոմինսկի ռայոնի Բոգոսլովսկի ՄՏԿ-ը: 1930 թվի գարնանացանի պլանով այդ կայանը պետք է մշակեր 4500 հեկտար, բայց տրակտորային բրիգադների հարվածային աշխատանքի չնորհիվ մշակեց 11250 հեկտար, այսինքն յերկու և կես անգամ ավելի: «Հարկ յեղավ աշխատել կատաղել դասակարգային պայքարի պայմաններում» զրուժ եր «Բեզնատա» լրագիրը 1930 թ. դեկտեմբեր 18, «բրիգադները շատ անգամ ելին յենթարկվում կուլակների կողմից դադարի ուղարկված բանդիտ-խուլիգանական խմբերի հարձակման: Տրակտորիստների ու մեքենավարների կյանքը ռիսկի տակ եր, սակայն նրանցից և վուչ մեկը չգիջեց իր դիրքերը, չձգեց տրակտորի դեկը»:

Այսպես ել հարվածային և տրված պլանների մեծ գերակատարումով Բոգոսլովսկի ՄՏԿ-ի կոլտնտեսությունները վերջացրին իրենց աշնանացանը ևս:

Իբրև յեղրակացություն՝ մի յերկու փոքրիկ որինակ ևս Միջին-Վոլգյան յերկրից:

Միջին-Վոլգյան ՄՏԿ-ի նվաճումները ցույց են տալիս, թե ինչպիսի բեկումներ են առաջացնում գյուղատնտեսութան մեջ մեքենատրակտորային կայանները, վորոնք պայման ունեն կապած կոլտնտեսությունների հետ:

Սարակտաշի ՄՏԿ-ով սպասարկվող կոլտնտեսությունները 1930 թ. ցանեղին 13700 հեկտար, այն ին, 1929 թ. վողջ ռայոնը միայն ցանել եր 9200 հեկտ: Այս պիտով յուրաքանչյուր կոլտնտեսականի 1930 թ. ընկնում եր 16 հեկտար՝ նախընթաց տարվա 4 հեկտարի փոխարեն, յերբ տնտեսությունը տարվում եր անհատորեն:

Սարակտաշի ՄՏԿ-ը, միայն մի տարում, միջադեպին կոլտնտեսների ցանքսի տարածությունը ավելացրեց 69 տոկոսով:

Վերովի ՄՏԿ-ի սպասարկած կոլտնտեսությունների 1930 թ. բերքը հիսուն անգամ գերազանցեց անհատական տնտեսությունների նույն տարվա բերքից:

Դե՛, ուրեմն ի՞նչ բան ե ՄՏԿ-ը:

Բերված որինակներն անգամ բավական են, վոր հասկանանք, թե ՄՏԿ-ը մի հզոր ուժ ե:

Մեքենատրակտորային կայանները պետական շուրջոր ձևոնարկներ են, վորոնք գյուղացու ճգմող, ծանր աշխատանքը դարձնում են մեքենայական տեխնիկայի և գիտության ոգնությամբ հեշտացրած մի աշխատանք կոլեկտիվացման հիման վրա:

ՄՏԿ-ը պետական կազմակերպություններ են, վորոնք աշխատավոր գյուղացիներին հնարավորություն են տալիս իրենց մանր և կտոր կտոր ընկած հողերն, իրենց տնտեսությունները միացնելով, բորձրացնել անհազին չափով բերքատվությունը և նշանակալից չափով գյուղատնտեսական արտադրության ապրանքայնությունը:

ՄՏԿ-ը մոլախոտերի վախճանն ե, վնասատուների մահը, պաշտպանությունը յերաչտի, անբերրիության և բերքի պակասության դեմ:

Ուղորտունիզմի վատթարագույն մի տեսակը կը լիներ այն յենթադրությունը, թե՛ «ՄՏԿ-ը մի բան ե, իսկ կոլեկտիվացումն՝ մի այլ բան»: Մեքենատրակտորային շինարարությունը կոլտնտեսությունների շինարարություն ե: Մեքենատրակտորային կայաններ կազմակերպելը՝ այդ անհատ աշխատավորների տնտեսություններից միացումն՝ ե մի հզոր կոլեկտիվ տնտեսու-

բյուժն ստեղծելու, Արանց մարմատրված և ամենամար
հողմանքի միացումն է խնդր համատարած մասսիվ-
ներ կազմելու:

Մեքենատրակտորային կայաններն իրենց հետ
գյուղ են բերում՝ դա լողներ, խոհիթ-քեթեղարաններ,
հիվանդանոցներ, մանկական մսուրներ, ուղիտ, լավ
ճանապարհներ ու կամուրջներ, նրանք իրենց հետ բե-
րում են մի նոր, սուխայիստական կուլտուրա:

Մեքենատրակտորային կայանների ու կոլտնտեսու-
թյունների կազմակերպումը. —

«Գյուղացիության ճնշող մեծամասնության բա-
րորությունը բալ ճրացնելու, կենցաղը բարելավե-
լու ուղին է, ուղի՝ վոչնչացնելու կուրակային կա-
րար, ուղի՝ վոչնչացնելու կուրակութունը վտարե-
լու կապակարգ, վոր կազմում է գյուղացիության ճնշին
փոքրամասնությունը, ուղի՝ միլիոնավոր գյուղա-
ցիներին դարձնելու սոցիալիստական հասարակու-
թյան ազատ աշխատավորներ»: (Յակովլև, ՀԿԿ
(Բ) XVI համագումարի զեկուցումից):

ԻՆՆ Ե ՏԱԼԻՍ ԼՏԿ-Ը ԿՈՒՏՆՏԵՍԱԿԱՆԻՆ, ՉԲԱՎՈՐԻՆ ՅԵՎ ՄԻՋԱԿ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆԻՆ

Յեկ աշգպեմ մենք ծանոթացանք մի լավ
տաճամբը վերցրած, մեքենատրակտորային կայանի-
րի: Այդպիսի կայան էր ԿՈՒՆՏԵՍԱԿԱՆԻՆ 1930 թվին աշխա-
տում էին 160 հատ:

Այս 160 կայանների մեծամասնությունը կազմե-
կերպված էր մի տարբերակից, առանց միայն և մի կայանի
յե ասել վոր Տրիտովսկու և այլ ՄՏԿ-ներից պատկանե-
աշխատում:

Վորտեղ վոր կոլտնտեսականներին հաջողվե-
լավ կազմակերպել իրենց աշխատանքը, հարգարել աշ-
խատանքային կարողապահությունը սոցմրցման ու հար-
վածայնության կիրառումով, այնտեղ ել նրանց հաջող-
վել էր հետ մղել կուրակին և նրա ազիտացիան, ամեն
տեղ ել ունենալ ահապին և անվիճելի հաջողություն-
ներ:

Այդ հաջողությունները գիտե յուրաքանչյուր կու-
տնտեսական: Դրանց չի կարող չտեսնել չբավորն ու
միջակ-անհատականը՝ եզուցվա կոլտնտեսականը: Այդ
հաջողություններից կատարում է և կապակարգային
թիւսմին:

Հենց իրեն, կյանքի, տված փաստերը ժխտել ան-
կարելի յե:

Շիպունովսկի Կոմիտեների անվան (Սիբիրյան յեր-
կիր) ՄՏԿ-ից սպասարկող յուրաքանչյուր չունչ-կու-
տնտեսականի ընկնում էր յերեք վեց տասնորդական
հեկտար ցանքս, յուրաքանչյուր աշխատունակ կորորն-
տեսականի՝ 6 և կես հեկտար ցանքս 1930 թվին, իսկ
մի անգամ 1929 թ., յուրաքանչյուր չունչ ան-
հատականին ընկնում էր ընդամենը մեկ և կես հեկտար
միայն:

Կալաչինսկի ՄՏԿ-ից (նույնպես Սիբիրյան յերկիր)
ոգնող յուրաքանչյուր կորորնտեսականի ծխին միջին
հաշվով, ընկնում էր 1930 թվին 12 և 1/2 հեկտար, իսկ մի
քանի կոլտնտեսություններում՝ անգամ 17 և ավելի
հեկտար ցանքս: Անթու ինչքան յեր ընկնում, յուրաքան-
չյուր անտնտեսական աշխատողին, յերք անտնտեսակու-
նը 1930 թվին անհատականի երկու հոսմ ենը: 4 հեկտար միայն:
Պարզ բան է, վոր չբարեբախտ և կապակարգող տն-
տեսությունների անհատական ցանքսերը չեկին կարող

ընտանիքի հացը տալ լրիվ: Նրանց ապրանքային ավել-
ցուկի մասին խոսք ել չեր կարող լինել:

Դրա հետ միասին պետք է ասել, վոր ՄՏԿ-ից սպա-
ռարկող կոլտնտեսություններն իրենց ձեռք բերած հա-
ջողություններով ավելի քան ՄՏԿ-ից դուրս մը-
նացած կոլտնտեսություններից, դեռ չենք խոսում ան-
հատականների մասին: Որինակ վողջ Ոմսկի ռայոնում
1930 թվին անհատականները, միջին հաշվով, աշնանա-
ցանք ունեցան ընտանիքին 2,3 հեկտար, իսկ մեքենա-
տրակտորային կոլտնտեսությունները՝ 5 և յերեք տաս-
նորդական հեկտար, իսկ մեքենատրակտորային կոլ-
տնտեսություններն ունեցան ընտանիքին 12 և յերեք
տասնորդական հեկտար:

Նույն բանը տեղի ունի և բերքատվության նկատ-
մամբ: ՄՏԿ-ի կոլտնտեսություններում բերքատվու-
թյունը բավականաչափ բարձր է վողջ մեքենատրակտո-
րային կոլտնտեսություններից, թեկուզ դրանց բերքա-
տվությունն ևս բարձր է անհատական տնտեսություննե-
րի բերքատվությունից:

Դրան որինակ կարող է ծառայել Շչուչանսկի ՄՏ-
Կ-ը (Ուրալում), վորի կոլտնտեսությունները բերքա-
տվությունը բարձրացրին մինչև 18 և մի բան ավելի
ցենտների յուրաքանչյուր հեկտարից: Այն ինչ՝ դրա
դիմաց, վողջ մեքենատրակտորային կայանի կողմից
սպասարկվող կոլտնտեսությունների բերքատվությունը
13 և կես ցենտներ էր հեկտարից, իսկ անհատականնե-
րինը՝ 4 և ութ տասնորդական ցենտներ:

Վերջապես ահա դեռ մի փաստ էլ: Շտաբլինսկի ռա-
յոնի Կարմանսկի ՄՏԿ-ի կոլտնտեսությունները 1930 թ.
յերեք տակ ավելի աշնանացանքս արին, քան թե Բելո-
յարսկի ռայոնի վողջ մեքենատրակտորային կոլտնտեսու-

թյունները, չնայած՝ վոր յերկու ռայոնների կոլեկտի-
վացման տոկոսը նույնն էր:

Իսկ ի՞նչ փոփոխություն կրեց յուրաքանչյուր տըն-
տեսության տարեկան յեկամուտը, յերբ գյուղացին
անհատական տնտեսությունից անցավ կոլեկտիվ՝ ձևի
տնտեսության:

Ահա մեզ որինակ Բուդարնինսկի ՄՏԿ-ը (Ստորին
Վոլգյան յերկիր): 1930 թ. աշտաղի յուրաքանչյուր
կոլտնտեսության մեջ մտած տնտեսություն ստացավ
580 ո. յեկամուտ՝ միջին հաշվով, մինչդեռ՝ նույն չըր-
ջանում անհատական տնտեսության միջին յեկամուտը
248 ուրբլուց ավել չեղավ: Իսկ Կոմիլժենսկի ՄՏԿ-ը
(նույն Ստոր. Վոլգյան յերկրում) կոլտնտեսություննե-
րի յեկամուտը բարձրացավ մինչև 740 ո. յուրաքան-
չյուր տնտեսության:

Բուդուռուսլանի ՄՏԿ-ը կոլտնտեսական ամեն մի
տնտեսության յեկամուտը, միջին հաշվով, բարձրա-
ցավ մինչև 750 ո., այն ինչ՝ անհատական տնտեսու-
թյունների միջին յեկամուտը ընդամենը յեղավ 450 ո.:

Տոպչիխինսկի ՄՏԿ-ը ռայոնում (Սիբիրյան յեր-
կիր) միջակ իվան Կոլեսնիկովն, անհատական յեղած
ժամանակ, 1929 թ. ստացավ իր տնտեսությունից 880
ոուբլի յեկամուտ, իսկ կոլտնտեսության մեջ նրա տըն-
տեսությունը տվեց 1570 ո. յեկամուտ: Զբաղոր իվան
Անտյուֆենե՝ նույն կոլտնտեսության անդամ, առաջ ըս-
տանում էր 273 ո. յեկամուտ, իսկ կոլտնտեսության
մեջ նրա տնտեսության յեկամուտը բունում էր 1930 թ.
554 ոուբլի:

Ի՞նչ է ՄՏԿ-ի ՈՒԺԸ

160 մեքենատրակտորային կայանների աշխատանքի
դեռ մի տարին էր անցել, բայց այդ միջոցին արդեն նը-

բանց տնտեսական ու քաղաքական ուժը հանդես յեկավ
շորթնականում:

Կոլտոջեիկների մեծամասնությունը՝ և՛ չքավորնե-
րըն և՛ միջակ-անհատականները, պարզ հասկանալով,
թե դյուղի սոցիալիստ. վերակառուցման գործին վո՛ր-
պիսի անփոխարինելի ոժանդակություն և ղեկավարու-
թյուն են մատուցանում մեքենատրակտորային կայան-
ները:

ՄՏԿ-ի ուժը այն և, վոր նրան կազմակերպում և
պլանիտարական պետությունը, գլխավոր պայման դնե-
լով իրենց աշխատավար գյուղացիության և կոլտնտե-
սականների մասսաների ինֆնագործունեությունը: Պրո-
լետարական պետությունը ղեկավարում է ուսյն աշխա-
տանքն և խոշոր միջոցներ մտցնում:

Սակայն ՄՏԿ-րի ուժը դեռ ավելի մեծ է նրանով,
վոր կոլտնտեսականների ու անհատականների-չքավոր-
ների ու միջակների-մասսաներն իրենք են մասնակցում
ՄՏԿ-ներ ստեղծելու, իրենք են իրենց միջոցները գործի
մտցնում: Միայն պետական միջոցներով ՄՏԿ-ներ կադ-
մակերպել անկարելի չէ:

ՄՏԿ-ները պետության ձեռքով կազմակերպվող
խոշոր կոլեկտիվ տնտեսություն վարելու ձև են:

Մեքենատրակտորային կայանները ամենաարագ
տեմպերով ոժանդակում են կոլտնտեսությունների
ամրապնդելու ու լայնացնել իրենց տնտեսություններն,
սգնում են անհատականներին կոլեկտիվի անապարհը
բռնել, ի մի համախմբել իրենց աշխատանքն ու արտա-
դրական միջոցները:

ՄՏԿ-րն ու կոլտնտեսություններն ամենաճիշտ ու-
զին են՝ վերակառուցելու և վերածելու չքավոր-միջակ
մանր, մասնատված, սակավ արտադրողական տնտե-

սություններն խոշոր, կոլեկտիվ, արտադրողականու-
թյամբ բարձր տնտեսությունների:

ՄՏԿ-ները գյուղական մասսաները տանում են դե-
պի կոլեկտիվները, համատարած կոլեկտիվացումը, դե-
պի կոլալուսթյան՝ վորպես դասակարգի, վերացումը:

ՄՏԿ-նի ուժն այն և, վոր նա աշխատում է համա-
տարած խոշոր հողային տարածությունների վրա, վո-
րոնք աշխատելու մեջ չունեն միջնակներ-սահմաններ,
աշխատում է հանրայնացված դաշտերում: ՄՏԿ-նի
համար անհանդուրժելի չեն մասնատվող ու իրար միջ-
նակող հողերը: ՄՏԿ-ին մանր հողամասերի վրա աշ-
խատել չի կարող:

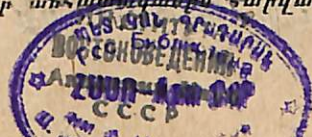
ՄՏԿ-նի ուժը կոլտնտեսություններով միացած
րատրակների, չքավորների և միջակների կոլեկտիվ,
ընդհանուր աշխատանքի մեջն և՛ միասնաբար տնտեսու-
թյուն վարելու համար:

«Ահա թե ինչու, չնայած՝ վոր մենք տրակտորի
վրա նստեցրել ենք կիսադրագետ, դեռ յերեկ կուլա-
կի ձեռքին 16-18 ժամ մեջքը կորացրած բատրա-
կին, այնուամենայնիվ նա՝ այդ բատրակը տա-
լիս է 4 անգամ ավելի տրակտորի արտադրողակա-
նություն, քան քաղաքակրթված (կուլտուրական)
ամերիկյան ֆերմերը» (Յակովլև) :

Կարո՞ղ են արդյոք աշխատավոր անհատականները
յերազել իրենց տնթեսության յեկամտարերություն այդ
պիսի ավերացման համար:

Կարող և արդյո՞ք չքավոր դյուղացիությունը
դուրս դալ կարիքի ճանկերից, տգիտությունից, աղատ
վել կուլակի ստրկացումից, մնալով իր փոքրիկ հողա-
մասի մեջ պարփակված:

Աշխատավոր անհատականներն հարվածում է յերաշ-

տը, հարվածում ե անբերրիութունն ու բերքի ընդհանուր պակասութիւնը: Նրա արտերը փչացնում են բաղմաթիվ վնասատուներ, վորոնց դեմ նա մենակ չի կարող պայքարել՝ նա վրէժնացնում ե նրանց իր հողամասում, բայց նրանք նորից քաշվում են աշնտեղ հարեւան հողամասից: Մոլախտերը խեղդում են նրա ցանքաբեր, սակայն նա ելի մենակ, իր անհատական տնտեսութեամբ չի կարող հաղթահարել նրանց: Նրա անասունները փրջանում են կերի պակասութիւնից, հիվանդութիւններից, վատ խնամքից: Նա մենակ հնարավորութիւն չունի կիրառել իր գաճաճ հողամասում վոչ տրակտոր և վոչ ել՝ նոր, բարդ գյուղատնտեսական մեքենաներ կոմբայններ և այլն: Նա մնում ե կառչած իր պապենական արորին, իսկ հաճախ նրան ճորտացնում ե կուլակը:

Ապա կողքին-կողքին գծի պես փարթամ ծլած կուտնտեսական արտերն են:

Ահա փոքրիկ մի աղյուսակ, վորը ցույց ե տալիս, թե քանի տոկոս բարձրացել ե բերքատուութիւնը 1930 թվին ՄՏԿ-ից սպասարկվող շրջանների կոլտնտեսութիւններում, համեմատած անհատական տնտեսութիւնների հետ:

(Աղյուսակը տես 19-րդ էջում)

160 մեքենատրակտորային կայանների փորձը ցույց տվեց բովանդակ աշխարհին, թե ի՞նչ նշանակութիւն ունեն տնտեսութեան սոցիալիստական ձևերը: Մեքենատրակտորային կայանների հաջողութեան լավագույն ցուցանիշը այն ե, վոր գյուղացիներին կոլտնտեսութիւնների մեջ նոր տեխնիկա, աշխատանքի նոր, սոցիալիստական ձևեր մտցնելով, նրանց դործունեութեան շրջաններում կոլեկտիվացման տոկոսը 1½ անգամ աւելի յե, քան մյուս

ՅՆԿԻՐ, ՀԱՆՐԱՊԵ- ՏՈՒԹՅՈՒՆ, ՄԱՐԶ	ՄՏԿ-նի ՍՊԱՍԱՐ- ԿԱԾ ՇՐՋԱՆԻ ԱՆՈՒՆԸ	Քանի տոկոս կուտնտեսութիւնների բերքատուութիւնը բարձր եր անհատականներից		
		Վարսակ	Ցորեն	Գարի
Սերբեր	Շիպունովսկի . .	—	48,2	—
Վելզայի գերմ. հանրապ.	Կրասնոկուտսկի .	—	66,5	—
Հուսիսային Կովկաս .	Բուրասկի . . .	59,1	20,1	44,0
Կազակստանի հանր.	Պետրոպոլիսկի .	—	25,0	25,0
Կենտր. սեահող շրջան	Պրոզորովի . . .	33,3	—	—
Թաթարական հանր.	Չիստոպոլի . . .	62,5	80,0	—
Ստորին Վոլգայի յերկ.	Սամոյլովի . . .	50,0	32,3	—

ռայոններում: Մասնավորապես Խորհրդային Ռուսաստանի ռայոններում, վորտեղ գործում են ՄՏԿ-ը, գյուղացիական տնտեսութիւնների 62 տոկոսը կոլեկտիվացած ե, այսինքն՝ յերկու անգամ աւելի յե, քան ՄՏԿ-ից զուրկ ռայոններում: Այլ հանրապետութիւնների կոլեկտիվացման տեմպերը պակաս նշանակալից չեն: Ալայիս, որինակ, Միջին-Ասիայում 30 տոկոս ընդհանուր հոլեկտիվացման հանդեպ՝ ՄՏԿ-ը սպասարկած ռայոններում 1930 թ. վերջում կոլեկտիվացրած եր տնտեսութիւնների 60 տոկոսը:

Մի տարվա իրենց աշխատանքով ՄՏԿ-ը յերկու միլիոնից աւելի չքավոր և միջակ գյուղացիներ փաշեցին կոլտնտեսութեան և հաջողութեամբ գերակատարեցին կուսակցութեան և կոոպարութեան բոլոր առաջադրանքները:

Հացի ցանքսը, հավաքելը, կալսելն ու հանձնելը

կատարվել են ՄՏԿ-րի կոլտնտեսություններում կառավարական ժամկետներից սովելի կանուխ և դրա հետ մեկտեղ բոլոր առաջադրանքներն զերկատարվել են աչքի ընկնող չափով:

Հացահատիկը դնում եր կալսիչ մեքենաներից անմիջապես դեպի ելեվատորները:

Իսկ այդ նշանակում է, վոր ՄՏԿ-ը վոչ միայն հիմք դարձան մեր դաշտերի բերքատվության բարձրացման, այլ և՛ միջոց, լծակ, սլլանային հացամթերման: ՄՏԿ-րի և կոլտնտեսությունների պայմանագրերը, վորոնց համաձայն կոլտնտեսություններն իրենց սպրանքային ամբողջ արտադրանքը ՄՏԿ-րի միջոցով կառավարությանն են հանձնում, ուժղացնում են պրոլետարիատի կարգավորող դերը գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման գործում:

Մեքենատրակտորային կայանները կոլտնտեսություններն իրենց սպրանքային արտադրանքը հանձնելուց միայն չահում են, վորովհետեւ, ՄՏԿ-ը դառնում է նրանց միակ մթերողը, վոր պարմալիերայում և պատերազմի համաձայնը պիտուքյանի պլանային սկզբունքներով:

«Մեքենատրակտորային կայանների մի տարվա աշխատանքի արդյունքները լիովին հաստատողին, վոր է հիմաց ՄՏԿ-րի մասնաշաղկան փորձով դրոն-վորված և ճշտված է խոշոր կոլեկտիվ գյուղատնտեսության կազմակերպման ձևը պետության ձեռքով՝ բարձր տեխնիկական բազայի վրա, վորի մեջ կոլտնտեսական մասնաների ինքնագործունեությունը իրենց կոլտնտեսությունների շինարարության մեջ ամենից լիակատար կերպով է զուգորդվում պրոլետարական պետության կազմակերպչա-

կան ու տեխնիկական ոգնությամբ և նրա ղեկավարությամբ (ԿԿ. ՀԿԿ (Բ) վորոշումից 29 դեկտ. 1930 թ):

ՄԿՏ-Ը ԿՈՆՏԵՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ ՏԱՐՈՒՄ ԵՆ ԴԵՊԻ ՆՈՐ ԿՅՆՈՒՄ

Մեքենատրակտորային առաջին կայանը հիմնվեց 1924 թվին Ուբուչչինայում՝ Շեվչենկոյի անվան խորհրդատնտեսության կեց:

Առաջին պայմանագրերն աշտոկ կնքվեց չըջակն գյուղերի չբավորների ու միջակների հետ:

ՄՏԿ-ը պարտավորվեց իր գործիքներով ու մեքենաներով մշակել նրանց հողերը: Այն ժամանակ այդ դեռ մի վորձ ենր, սակայն դրա փոխուն արդյունքները հանդեցին ՄՏԿ-ի բայն շինարարության: Չբավորներն ու միջակները միացրին իրենց բոլոր հողամասերը՝ նրանց լիակատար մշակման համար ՄՏԿ-ի մեքենաներով ու գործիքներով: ՄՏԿ-ից սովորեցին մեքենաներ ու տրակտորներ բանեցնել:

Շեվչենկոյի անվան ՄՏԿ-ը ստացավ բերքի մի քանորդն իր աշխատանքի համար:

Գյուղացիները հասկացան, վոր ՄՏԿ-ը շահույթի յետեից չե ընկած, վոր նրան տված վարձը ավելցուկով հատուցվում է իրենց յուրաքանչյուր ընտանիքի յետեի քնդ հասուր հավելումով:

Յեկ ահա, այժմ, Շեվչենկոյի անվան ՄՏԿ-ը սպասարկում է արդեն պայմանագրի սկզբունքներով 71

կոլտնտեսութիւն 66762 հեկտար տարածութեամբ: Բո-
լոր գյուղերի 60 տոկոսը կոլեկտիվացրած է 90-100 տո-
կոսով:

Կուլակը տեսնում է իր անխուսափելի կորուստը:

Որ որվա վրա ավելանում է կոլտնտեսականների, չը-
բավորների և միջակների միաձուլութունը բանվոր դա-
սակարգի ու նրա կուսակցութեան ղեկավարութեամբ:

Այնտեղ, ուր բացակայում է չքավոր-միջակային
մասսաների միաձուլութիւնը, գյուղական կազմակեր-
պութիւնների աշխատանքը, ուր կուլակները չեն ստա-
նում հարկ յեղած հակահարկածը, այնտեղ կուլակնե-
րին հեշտ է լինում կասեցնել կոլեկտիվացման վերելքը,
նույնիսկ տապալել կոլտնտեսութիւնները:

Կուլակները, դադարած՝ փորձում են վնասարարու-
թեամբ խոչընդոտ լինել մեքենատրակտորային կայան-
ների աշխատանքին, մի կերպ նրանց մոտենալ Վորպեսգի
փչացնեն: Ոգտվելով ՄՏԿ-րի աշխատանքի առանձին
դժվարութիւններից, գլխավորապես այս կամ այն մը-
թերքների պակասութիւնից, կուլակները սկսում են
բամբասանքներ տարածել:

Իրենց հերթին, ոպորտունիստներն ևս դանդաղեց-
նում են ՄՏԿ-րի զարգացումը, փորձում են, չնայած
Շեչենկոյի անվան յեվ 159 ալլ ՄՏԿ-րի լիովին արդա-
րացրած փորձին, չառ նվազեցնել ՄՏԿ-ի նշանակու-
թիւնը:

Նրանք աշխատում է ին և աշխատում են պատկերե-
լու ՄՏԿ-ը, վորպես տեխնիկական կետեր և նրանց
ինդերը՝ վորպես տեխնիկական ոգնութիւն կոլտնտե-
սութիւններին:

Նրանց աչքերը չեն տխնում, վոր ՄՏԿ-ը այն կենտ-
րոնն է, վորտեղից կոլտնտեսականները մեծակ տեխնի-
կական ոգնութիւն չեն ստանում: ՄՏԿ-ը կոլտուր-
բադաֆական կենտրոնն է: ՄՏԿ-ն ոգնում է կոլտնտե-
սականներին պայքար մղել հետամնացութեան, անկու-
տուրակմութեան, տգիտութեան դեմ, ագատում է աշ-
խատավոր գյուղացիութեանը կուլակային հորտական
կացութիւնից: ՄՏԿ-ը հեկարան է համատարած կո-
լեկտիվացման և կուլակութեան, ինչպես դասակարգի,
վերացման՝ համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա:

Այլ ոպորտունիստների տեսութիւնից դուրս է մնում
ՄՏԿ-րի դերն ևս մեր անասնարուծութեան զարգացման
մեջ: Նրանք չեն ըմբռնում, վոր ՄՏԿ-ը տրակտորն ու
բարդ գյուղատնտեսական մեքենաներն ունեն ահագին
նշանակութիւն նաև անասնարուծական տնտեսութեան
համար:

Լայնացնելով արմատալուծների և կերի խոտերի
ցանքների տարածութիւնները կոլտնտեսութիւններում,
բարելավելով նրանց մարդագետիներն ու արտներն,
արագացնելով սիլոսային շինարարութիւնը, ՄՏԿ-ները
ստեղծում են հաստատուն հենարան, վորի վրա բուռն
կերպով կարող և զարգանալ համայնացված անասնա-
րուծութիւնը:

ՄՏԿ-ներով սպասարկվող շրջանները դառնում են
գյուղի քաղաֆական, մասսայական, տնտեսական և
կոլտուրական աշխատանքի որինակելի և առաջավոր
շրջաններ:

ՄՏԿ-ները պայթեցնում են վոչ միայն խոպան հո-
ղերն, այլ և պայթեցնում՝ հին կենցաղը, հին կառուց-
վածքն և կոլտնտեսութիւններին տանում դեպի նոր

կյանք, վոր աղատ ե՝ կուլակային ճորտությունից, տերտերական այն ազդեցությունից, վոր դարերով մը թագնել ե աշխատավոր գյուղացիության գիտակցությունը:

ՄՏԿ-ն աղատում ե ամենաչքավոր գյուղացիությունը կուլակի մոտ գնալու անհրաժեշտությունից— խնդրելու՝ վոր նա «աստվածահաճո» պարամաններով «1-2 փութ սերմ» ձեռք բռնի իրեն, չնորհ անի մեքենայ տա, կամ մի «յերեքնոց» պարտք տալ գրավով:

ՄՏԿ-ը աղատ ե կացուցանում սակավազոր գյուղացիությունը հողը նույն կուլակին վարձով տալու անհրաժեշտությունից: Կոլտնտեսություն մտած բատրակն ու չքավորն այլ ես պետք չունեն կուլակների մոտ դալու, վորպեսզի դրոշներով ծախեն նրանց իրենց աշխատանքը: ՄՏԿ-ի ստեղծելն վճռական հարված ե աշխարհակուլ կուլակի համար:

ՄՏԿ-ի կարճատև գոյությամբ՝ ամբողջովին ու լիովին գործով ապացուցված ե—

Վոր ՄՏԿ-ը թեթևացնում ե կոլտնտեսականի աշխատանքը, տալիս ե նրան հնարավորություն, դաշտավարական աշխատանքների մեքենայացման միջոցով, ոգտագործել ազատ մնացած բանուժը տնտեսության այլ ճյուղերի զարգացման՝ անասնաբուծության, բանջարաբուծության և այգեգործության համար:

Վոր ՄՏԿ-ը բարձրացնում ե գյուղատնտեսական արտադրության ոգտավետությունը, բարելավում ե կոլտնտեսականի նյութական դրությունը, բարձրացնում նրանց կուլտուր-բաղաժական մակարդակը:

ՄՏԿ-ը աչքի ընկնող չափով լայնացնում ե ցանք-սային տարածությունները, պատռելով խոպան դաշ-

տերը բարձր ուժի մեքենաներով, սերմ շրջանառության մեջ քաշելով բոլոր վարելահարմար հողերը, վորոնք մինչև այդ վոչ մի ոգուտ չեն տվել:

ՄՏԿ-ը բարձրացնում ե դաշտերի բերքատվությունը:

ՄՏԿ-ը սպառողական ռայոնները դարձնում ե արտադրողական:

ՄՏԿ-ը հնարավորություն ե ընձեռում լայն կերպով կազմակերպելու պայքարն անասունների կորուստի դեմ վերջ տալու մսի ու կերի ռեսուրսների չտալ վատնումին, վոր սովորական ե մանր անհատական տնտեսություններում:

ՄՏԿ-ը նպաստում ե կանոնավոր, կուլտուրական մեթոդներով կազմակերպել անասունների կերակրելը կոլտնտեսություններում և նրանց ինամքն ախտեղ: Դարնով իսկ, վոչ միայն անասնաբուծության միջերկրների ապրանքային արտադրանքն ե մեծանում, այլ և անտեսվում ե բավականաչափ կեր:

ՄՏԿ-ը պապենական յեռագաշտը փոխարինում ե լազմադաշտով, ձեռքի շարքացանը՝ մեքենայի շարքացանով (վորը սերմերը տնտեսելուց զատ, բերքը ավելացնում մինչև 10 տոկոս), մտցնում՝ տեսակավոր, դրած ու խտահանած սերմեր (ցանքս), վոր նույնպես բարձրացնում ե բերքատվությունը (20-30 տոկոս) պապենական արորի և փայտյա ցաքանի տեղ՝ կիրառում ե դութաններ ու կուլտիվատորներ:

ՄՏԿ-Ը ՎԱՐՁԱԿԱՅԱՆ ՉԻ

Կուլակցության կենտրոնական կոմիտեն իզուր տեղը չեր, վոր նախագորչացրեց, 1930 թ. դեկտեմ-

բերի 29-ի իր վորսչումով չանել «ՄՏԿ-րի վերաբերմամբ վորևիցե թերազնահատություն, վորոնք խորհոտեսությունների հետ մեկտեղ հանդիսանում են վորպես հիմնական հենակետեր համատարած կոլեկտիվացման և կուլակության, վորպես դասակարգի, վերացման»:

Կենտկոմի սույն ցուցմունքը պետք է պինդ հիշել:

ՄՏԿ-ը մի հզոր լծակ է, վորի ոգնությամբ ամբողջ գյուղատնտեսությունը կանգնում է սոցիալիստական կուլտուրայի ավելի բարձր մակարդակի վրա, մի հեկտարան հ' վերակառուցելու հետամնաց գյուղը Լենինի անոմի նշած, նոր, սոցիալիստական սկզբունքներով:

ԻՆՉ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ Ե ԱՇԽԱՏԱՆԲ ԿԱՑԱՐՈՒՄ ՄՏԿ-Ը

Այդ հարցին պատասխանելուց առաջ, պատմենք մի ժողովի մասին, վոր տեղի ունեցավ 1930 թվի աշնանը Սիբիրյան քերի Չիստյունսկի ուսյոնի Զակաչմանկա գյուղում:

Ժողովը գումարված էր աշխատավոր գյուղացիներից՝ պայմանագրեր կապելու Տոպչիխինսկի ՄՏԿ-ի հետ:

Կուլակները փորձում էին քաղել ժողովը, չքավորները ու միջակները կամքը կոտրել, վորպեսզի պայմանագրեր չկնքվեն:

Նրանք վորոքի հանեցին իրենց արբանյակներին, աղանդավորներին, վանական կույսերին:

Դասակարգային թշնամին վոչխարի մորթի առավ վրան և թշնամական ագիտացիայի դիմեց:

— Խեղճի յեկեք, քանի ուշ չի: Պայմանագրեր մի կնքեք: Շտապել պետք չի: Հարկավոր է սպասել ու մտիկ տալ, լուծը վզներիդ դնել միշտ կարող եք: ՄՏԿ-ը ձեզ շատ թանկ կնստի: Այդ բոլորը խաբուկություն է, ուղում են ձեզ ճորտ դարձնել: Ձեր հողը ձեռքներիցդ կառնեն: ՄՏԿ-ը ձեզ դեմ կանի ճորտական իրավունքի: ՄՏԿ-ը նախկին կոոբզաուրյունն է...

ՄՏԿ-ի հետ պայմանագրեր կնքելու առթիվ գումարված ժողովը հայտարարվեց բացված:

ՄՏԿ-ի կազմակերպիչները պետք է պատմեյին այդ ժողովի չքավորներին ու միջակներին, թե ինչ բան է ՄՏԿ-ը, ի՞նչ է տալիս, վորն է նրա ուժն, ի՞նչ պայմաններով է նա աշխատանք կատարում:

Հենց ժողովի սկզբին կուլակները գյուղի ծայրում կրակ տվին ծղոտի մի կույտ, հուսալով, վոր չինձու հրդհով ու իրարանցումով կձայնողին ժողովը:

Յերբ վոր կրակ ձգելու պատճառները պարզվեցին, ժողովը վերատին բաց արին ու պայմանագրեր կնքեցին: Չքավորներն ու միջակները տեսան, վոր ՄՏԿ-ի պայմանները կոռ ու բեղառ չեն, այլ կամավոր և ազատ մի պայմանագիր: Նրանք դլխի ընկան, վոր ՄՏԿ-ն ու կոլտնտեսություններն իրար չեն «վարձում», այլ պայմանագրերի հիմունքներով աշխատում են՝ ինչպես իրենց կոլտնտեսականների կենցաղը բարելավելու շահերն ի նկատի առնելով, մույնպես և խորհրդային յերկիրն ամբողջելու համար: Նրանք համոզվեցին, վոր ՄՏԿ-ի և կոլտնտեսությունների միջև պայմանագրեր բառարկներին, չքավորներին ու միջակներին հնարավորություն է տալիս միանալ խոշոր կոլտնտեսություն ստեղծելու համար, սոցիալիստական շինարարությանը մասնակցե-

լու՝ ձեռք ձեռքի տված ԽՍՀՄ-ի բանվոր դասակարգի հետ միասին:

Այդպես ել ասված է այն որինակելի պայմանագրի մեջ, վոր քնդունվեց Տրակտորկենտրոնի և Կոլանտկենտրոնի կողմից ու հաստատվեց ԽՍՀՄ-ի Հողօրոգովից:

«Մենք կոլտնտեսության լիազորներս և ՄՏԿ-ի ղեկավարը կնքեցինք մեր միջև սույն պայմանագիրը՝ նպատակ ունենալով ստեղծել խոշոր կոլեկտիվ տնտեսություն բարձր տեխնիքական բազայի վրա, բարձրացնելու աշխատանքի արտադրողականությունը և տնտեսության ապրանքայնությունը, նպատակ դնելով ապահովել հաղթանակի կուլակի դեմ»:

ՄՏԿ-ի և կոլտնտեսության պայմանագրերը յերկուստեք մի պարտավորություն են, այսինքն յերկու կողմն ևս հոժարակամ հանձն են առնում վորոշակի պարտավորություններ և միասնաբար ել ոտուզում նրանց կատարումը:

ՄՏԿ-ը պայմանագիր կնքում եց միայն կոլտնտեսությունների հետ: Եմուշ ծառայող պայմանագրի առաջին կետերից մեկում գրված է. «կոլտնտեսությունը պարտավորվում է կազմակերպել իր հողային տերիտորիան ինչպես միացյալ խոշոր տնտեսության տերիտորիա»:

Ըստ պայմանագրի՝ ՄՏԿ-ը պարտավոր է տրամադրել կոլտնտեսությանը տրակտորներ իրենց կցան չորժիքներով ու կայսիչներով, նաև կոմբայներ, յերբ արդյունաբերությունը հետզհետե բաց կթողնի աշխատանքները, ժամանակին կատարելու համար հետեվյալ աշխատանքները. — հողի վարն ու մշակումը, ցանքար,

հունձը, կալսելը, հացահատիկների դուռմը ու մաքրելը: Ընդ սմին կոլտնտեսականներն տրակտորներով ու մեքենաներով բոլոր աշխատանքներն իրենք են կատարում:

ՄՏԿ-ը պարտավոր է ըստ պայմանագրի կատարել տրակտորների և նրանց կցան մեքենաների ու գործիքների վերանորոգություն և ապահովել նրանց պահեստի մասերով:

ՄՏԿ-ը լիովին իր վրա յե վերցնում տրակտորների և կայանի գույքի վերանորոգման ծախքերը, վառելանյութերի և ոժիչ յուղերի գնումները, նույնպես և ագրոնոմիական և տեխնիքական ծառայողների աշխատանքի վարձատրությունը:

ՄՏԿ-ը, ղրանից զատ, հանձն է առնում կոլտնտեսականների ուսուցումն ու նախապատրաստությունը, վորպես ավագ մեքենավարներ, տրակտորիստներ, դաշտաբույժեր, կոմբայնավարներ, նույնպես և ծանոթացնել այլ կատարելագործված մեքենաների ու գործիքների հետ: Դրա հետ մեկտեղ ՄՏԿ-ը կոլտնտեսականներին սովորեցնում է գյուղատնտեսության անհրաժեշտ ագրոտեխնիքական միջոցները, վորոնցով տնտեսության յեկամտաբերությունը բարձրանում է:

Այդպիսով ՄՏԿ-ը կոլտնտեսականներին ղինում է նորագույն գյուղատնտեսական տեխնիկայի բոլոր միջոցներով և, բացի այդ, տալիս է նրանց տեխնիքական դիտություն ու հմտություններ:

Իսկ Ի՞նչ է ստանում ՄՏԿ-ը, վարպես հատուցումն իր կատարած ծախքերի (տրակտորներ և գյուղատնտեսական մեքենաներ բաց թողնելու, պահեստի մասեր,

վառելանյութ, յուղեր մատակարարելու, աղբոսեխնի-
քական ծառայողների ուժերը և այլն վճարելու համար) :

Այդ բոլորի համար ՄՏԿ-ը ստանում է կալսման-
սուբյուկտից հացահատիկի բերքի 25 տոկոսը միայն :

Ապացուցելու պետք չկա, վոր այս հատուցումը
կոլտնտեսության համար ամենեւին եւ ծանրաբեռնիչ
չէ, յետեւ հիշենք տնտեսության յեկամտի ընդհանուր
հաշիւումը ՄՏԿ-ի պայմաններով կատարած աշխատան-
քի հետեւմանքով :

Ընդ ամեն ՄՏԿ-ը դեռ բոլոր գյուղատնտեսական
աշխատանքները չի կիրառում, այլ նրանց մի մասը
միայն, հատուցումը կատարվում է հացահատիկով Տրակ
սորիկներունի աշխատանքի առանձին տեսակների համար
սահմանած դներով :

ՁԻՆ ՏՐԱԿՏՈՐԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿԻՑ Ե

Կոլտնտեսականների և ՄՏԿ-ի պայմանագրում կա
այսպիսի մի կետ. —

Սույն պայմանագրի կիրառման առաջին յերկու
տարվա ըթացքում կոլտնտեսությունը մասնակցում է
գաշտային աշխատանքներին իր ամբողջ կենդանի և
անկենդան գույքով :

Կոլտնտեսությունն իրավունք չունի ծախելու իր
բանող անասուններն առանց կայանի հետ համաձայնու-
թյան դալու :

Ինչ է նշանակում այդ կետը : Գուցե թե անհրաժեշ-
տությունն չկա կոլտնտեսության մեջ անասունն պահել,
քանի վոր ՄՏԿ-ի տրակտորներն են աշխատելու :

Բանն եւ այն է, վոր այդ այդպես չէ : Քննենք դոր-
ծի ելությունը : Ինչո՞ւ համար կուլակը տալնահանց
համոզում է կոլտնտեսականներին ծախսխոտել ձիերը :
Հենց նրա համար, վոր ձիերի վաճառքը կտապալլի կու-
տնտեսությունն և կամ թե մեծ դժվարություններ
կստեղծի : Պահել տնտեսության մեջ կենդանի լծքաշ
ուժը, նշանակում է ամրապնդել կոլտնտեսությունը :

ՄՏԿ-ի տրակտորը կատարելու յն ծանր աշխա-
տանքներ միայն, ամենից առաջ՝ խոտան հողերը մշա-
կելի դարձնելու, մնացած աշխատանքները պետք է
կատարի ձին :

Ստորին վուլգյան յերկրում, ինչպես և ուրիշ շատ
ուղերում կուլակները փորձեր ելին անում, «Սոցիա-
լիստական հողագործություն» լրագրի ատելով, ապա-
ցուցել, վոր տրակտորի աշխատանքը չահալիւտ չէ :
Նրանք ծածկամանց դրդում ելին կոլտնտեսականներին
յետ կանգնել տրակտորներին մոտ վառելանյութ և ո-
ծիչ յուղեր փոխադրելու պարտավորությունից, չհա-
մաձայնվել մեքենաները յերկաթգծի կայարանից մինչև
սղարակ տեղափոխել և այլն :

Բայց այստեղ կուլակն անհաջողության մատնե-
վեց : Այն ժամանակ կոլտնտեսականներին վնասելու ու-
րիշ յեղանակ մտածեց նա :

Տո՛ւ, ծախեցեք ձիերը : Միկնույն է ձեր բոլոր
հողերը տրակտորի տակ են առնելու — յեփ է դալիս
կուլակը, բայց ինքը, ի հարկե, շատ լավ իմանում է,
վոր միայն տրակտորի և լծքաշ կենդանի ուժի միա-
նական համերաշխ աշխատանքն ու այդ յերկու ուժերի
գուգորդումն է, վոր ապահովում է կոլտնտեսու-
թյան մեջ կարգավորված աշխատանքը :

Կուլակի նպատակը սղարգ է, թե կոլտնտեսության

վնաս տալ և թե անձամբ վատտակ ունենալ ծախվող ձիեր չնչին գներով անհետուց:

Մի քանի անհատականներ կուլակի կարթն ընկնելով, սկսում են մտածել. «կարելի չե, հենց ճիշտ վոր տրակտորն ամբողջ հողն ինքը կմշակի, առանց ձիու ոգնության», և, կոլտնտեսություն մտնելուց առաջ, ծախձխոտում են իրենց անասունները, իսկ դրա հետ մեկտեղ և դուլքը: Կուլակի ուղածն էլ հենց այդ է. ըստ սովորականի, նա այստեղ ևս վատտակում և անհատականների տղիտության և անգիտակցության հաշվին:

Պետք է հիշել, վոր ՄՏԿ-ները վոչ մի պարագայում, առաջի տարիներին, չեն կարող փոխարինել ամբողջ բանող անասուններին: Կոլտնտեսության մեջ դրանք ազատ, անզոր՝ չեն մնում:

Զին չե թե միայն չի կարող դեռ ազատ թողնվել աշխատանքից, այլ պետք է ստանա աշխատանքի ավելի մեծ բեռնվածություն, քան առաջ:

ՄՏԿ-ի կայանի սկզբնական աշխատանքների ժամանակ ձին կհանդիսանա ՄՏԿ-ի արակտորների համար անփոխարինելի ոգնական, քանի դեռ տրակտորները քիչ կլինեն, չնայած, վոր նրանց արտադրությունն արագորեն լայն ծավալ է ստանում:

Ուստի բոլորովին անհրաժեշտ է, վոր կոլտնտեսությունները կերի մշտական ֆոնդ ունենային բանող անասունների համար:

Տրակտորները պետք է հիմնական աշխատանքները միայն կատարեն:

ՄՏԿ-ի առաջին տարվա փորձը ցույց տվեց, վոր լիուրի ոգտադործում ունեցավ կոլտնտեսությունների լծքաչ կենդանի ուժը, վորտեղ վոր գործում էր ՄՏԿ-ը:

Տրակտորների մեքենայական ուժի պետք է հանդիսանա կոլտնտեսություններում յեղած կենդանի ուժի ցրացուցիչ և ապահովի ամենից առաջ ցանքային տաքածությունների լայնացումը, յուրացնելով խոպան մնացած հողերը:

Այնտեղ, ուր ձիագույքանի անկարող է բան տեսնել՝ այդտեղ գործ կտեսնի տրակտորը: Զին, տրակտորի ընկերակիցն է: Այդ բանը պետք է լավ հիշել և մերկացնել կուլակի փափուկի խեղճան իմաստը:

ԻՆՉՈՒ ՊԵՏԲ Ե ԳՆԵԼ ՏՐԱԿՏՈՐԿԵՆՏՐՈՆԻ ԲԱԺՆԵԹՂԹԵՐԸ

«Վոլգյան կոմունա» թերթում (10 նոյեմբերի 1930 թ.) պատմված էր մի անհատականի— Իվան Զախարովիչ Տեպլյակովի մասին:

Տեպլյակովը, միջակ գյուղացի, յերկար տատանվում էր՝ մտնել, թե՞ չմտնել կոլտնտեսություն: Բայց ահա մի անգամ զարնանը հաղթեց Գամալայեվսկի (Միջին Վոլգյան յերկիր) ՄՏԿ-ի տրակտորների աշխատանքին և իր ոչքի տեսածով համոզվեց ՄՏԿ-ը տեխնիկայով ամբապնդված կուլեկտիվ աշխատանքի առավելություններին:

Չադասելով ՄՏԿ-ի զարնանային աշխատանքի հետևանքներին, Տեպլյակովը կոլտնտեսություն մտավ և հայտաբարեց իրեն հարվածային:

Յեվ ահա մի քանի ամիս էր միայն անցել և վոր Տեպլյակովը հպարտությամբ ցուցադրում էր ՄՏԿ-ի և իր կոլտնտեսության աշխատանքի արդյունքները ռայնական գյուղատնտեսական ցուցահանդեսում:

— Այ տե՛սեք, ասում էր Տեպլյակովը— մեր գյու-

զահան վերակառուցումը: 39 տրակտոր են միայն, բայց տեսեք ի՞նչ են արել: Վարելահողն ստորով վերատերով, առանց մի միջնակի, հարթ, համառար և ու փխրուն դրության:

Մաքեցա խկի չի ընկնում: Հունձն ընկել է, արակտորները դուրս չեկան: Մի գլուխ, յերկու, յերեք... վոր չահսեցին հափռել, դե, աղա յես դու, գլուխ թափել կարողացիր: Բա կալ կալսելը տեսնե՞լք, յոթ շապիկ կրփե՞լք: Ձիերը խուրձ հասցնել չե՞լին կարողանում: Ինքներդ դատեցե՞ք: Նոյեմբերի 1-ն է՝ 83 հազար 700 ցենտներ ցանք և հնձած, 42 հազար 700 ցենտներ էլ կալած ու պետությանը հանձնած: Հիմա յե՛կ լրիվ վերջացնում ենք հացի հանձնե՞լն ու աշխատավարը: Իսկ ալդ ամենը ՄՏԿ-ի արածն է: Բաս ի՞նչ կլինի, յեթե մեքենատրակտորային կայանները սկսեն շատանալ:

Այ, թե ի՞նչ կլինի, ընկեր Տեպլյակով. այն, վոր սույն 1931 թվի՝ հնգամյակի յերրորդ վճռական տարվա վերջում Տրակտորկենտրոնի 4 հազար 400 տրակտորներ կրնո՞ղքե՞ն 33 միլիոն հեկտար վաք: 1930 թ. ունեյինք 160 ՄՏԿ, իսկ սույն 1931 թ. լավ հիշիք այդ 1 հազար 400 ՄՏԿ:

Արդեն 1931 թ. դարձան մեկ մոտ սկսել են աշխատել 1 հազար 105 ՄՏԿ՝ ընդգրկելով 18 միլիոն հեկտար: Իսկ 1933 թ. վերջին մենք կունենանք 3 հազար մեքենատրակտորային կայան: Մեր ամբողջ յերկիրը կծածկեն նրանք: Հենց այդ են սոցիալիստական շինարարության բայժելիկյան ամպերը:

Հազա ի՞նչ բան հնարավորություն տվեց կոմունիստական կուսակցության և խորհրդային կառավարության ապահովել հյոր ՄՏԿ-րի շինարարության ալդ տարբերություն աճումը:

Այդ հնարավորությունը տվեց մեզ լենինյան կուսակցության գլխավոր գծի անշեղ կիրառումը, Լենինի ավանդների անշեղ կատարումը՝ յերկրի ինդուստրացումը:

1923—24 թ. ծնունդ առավ մեր տրակտորաշինարարությունը: Հենց այդ տարվա մեջ «Կրասնի Պուտիլովեց» գործարանի բանվորներն առաջին անգամ տրվին մեր յերկրին իրենց առաջին հինգ տրակտորը: Հետեյալ տարին՝ արդեն 74 տրակտոր, մի տարի յե՛կ հետո՝ 427, ապա 623: Յե՛վ այսպես՝ տարեցատարի միջառվելի ու ավելի. 1 հազար 100 հաա, 3 հազար 50 հաա, 9 հազար 750 հաա:

Սույն 1931 թվին Խորհրդային Միության դյուղատնտեսությունն ընդունում է իր մեջ 120 հազար նոր տրակտորներ: Այդ բանը խոշոր չափով հետևանք է տրակտորաշինարարության մեր հսկա գործարանների աշխատանքի, վորոնք կառուցվել են մեր յերկրի բանվոր դասակարգի հերոսական ջանքերով, յենի՛կյան կուսակցության ղեկավարության տակ:

Կարճատե միջոցում Տրակտորկենտրոնի տրակտորային կայանները կփոխեն մեր դյուղի գեմքը: Հնգամյակի վերջին նրանք կապահովեն համատարած կոլեկտիվացման սոյալցոտումն և նրա հիման վրա էլ՝ կուրակության, վորպես դասակարգի, վերացումը:

«ՄՏԿ-րի շինարարության վիթխարի պլանի կատարումն— առվում է կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեյի վորոշման մեջ— մի պլանի, վոր պահանջում է կապիտալ մեծ ծախսեր, իրադրժեղի յե միայն այն պարագայում, յեթե պետության նշանակալից ներդրումներէ հետ մեկտեղ կներդրավին դյուղի կոլտնտեսական բնակչության միջոցները նույնպես:

Ահա թե ինչու պետք է դնել Տրակտորկենտրոնի բաժնեթղթերը:

Պետք է հիշել, վոր յուրաքանչյուր կայանի արժու-
ղությունը՝ տրակտորներով ու սրանց կցած մեքենա-
ներով և տրակտորանոցներով և այլն մեկտեղ՝ կազ-
մում են դրամական խոշոր գումարներ: Պարզ բան և, վոր
պետութեան միայն սեփական միջոցները չեն բավիչ:

Բաժնեթղթերի գնումը— կամավար բան է: Ամեն
տեսակ խեղաթյուրումների դեմ հարկավոր է պաշար
մղել:

Ահա դրա գիտակից վերաբերմունքի բաղաժնիք ու-
րինակներն են:

Մորկինո-Գորակի դյուդխորհրդի Գոմացկոյե
դյուդի բնակիչները կազմակերպել էին շաբաթուրյակ
փայտածխեման աշխատանքների համար: Շաբաթու-
րյակից ստացված փողերը մուծեցին մեքենատրակտո-
րային կայան կազմակերպելու համար և ուցմբջման
հրավիրեցին Կրուկուչ և Գոչչան դյուդիլի բնակչու-
թյանը:

Կուրակն աշտուղ էլ է ծափալում իր վնասարար աղի-
տացիան. նա ներչնչում և տատանող անհատականնե-
րին, վորպեսզի նրանք Տրակտորկենտրոնի բաժնեթղ-
թերը ձեռք չբերեն, յեթե պետութեանն ՄՏԿ-ը յի
հիմնում, թող ինքն էլ իր փողերով դուրս բերի:

ՄՏԿ-ներ կազմակերպվում են այն ուսյուններում
միայն, վորտեղ բնակչութեան ինքն և մասնակցել կրա
կազմակերպման, ոգնել պետութեան:

Տրակտորկենտրոնի բաժնեթղթերի իրացումը կա-
րող է հաջող ընթանալ միայն լայն բացատրական մաս-
նաշահան աշխատանք ծափալելու պարտադրում:

Միջոցների մորթիկողացիայի խնդրում հաջողու-

թյուն կարելի չի ձեռք բերել այն դեպքում, յերբ կո-
տնտեսութեանները, բնակատեղիների և բրիգադներ
միջեկ կկիրառվի սոցմբջում և հարմածաշնութեան:

Բաժնեթղթերի իրացում կարող է կատարվել, ինչ-
պես ՄՏԿ-ը յեն յեթակա չընաններում, նույնպես և այն
չընաններում, վորտեղ 1931 և 1932 թվերին նշած է
կայանների շինարարութեան:

Կոնտրոլ առաջադրանքները սահմանում են յերկ-
րային որդաններն, իսկ չընանային կոյտնտեսութեան-
ներն ու չընանային գործկոմները հասցնում են տվյալ
առաջադրանքները յուրաքանչյուր կոյտնտեսութեան և
դյուդին:

Կոյտնտեսութեանները բաժնեթղթեր կարող են
ձեռք բերել կոյտնտեսութեան ընդհանուր միջոցներով,
նույնպես և մորթիկողացիայի յենթակերպով անհատ կո-
տնտեսականների միջոցները:

Յուրաքանչյուր կոյտնտեսութեան վարչութեան
իր կոյտնտեսութեան արված առաջադրանքների իրաց-
ման պլանը մշակում է ինքը՝ կոյտնտեսութեան ակտիվի
մասնակցութեամբ, իսկ միջոցներ հավաքելու առա-
ջադրանքը պետք է քննութեան անել բառարակ-չբառա-
րական խմբերի և կոմյերկոտական ժողովներում, դյուդ-
խորհրդի պլենումում՝ ակտիվի հետ միասին:

Այսպեղ էլ հանձնաժողովներ են ընտրվում միջոց-
ներ հավաքելու, վորտեղում և ամեն դյուդից հավաքելի
գումարի չափը:

Պետք է նկատել, վոր նորմաների սահմանումը,
յուրաքանչյուր դեպքում, կախված է նրանից, թե նր-
անք վո՞ր չընանի համար են նված:

Ամեն մի կոյտնտեսական, չբավար և միջակ-անհա-
տական, պետք է իրապեղ լինի, վոր ՄՏԿ-ը շինարա-

րությունը յաւաքանշյուր չըջանում կախած է Տրակ-
տորկենտորոնի բաժնեթղթերի համար միջոցներ հալա-
քելուց:

Պարզ և կատարելագետ, վաղ այն շրջաններում,
վարտեղ բաժնեթղթեր գնելու համար տրված առաջա-
գրանքները կմնան անկատար, մեքենատրակտորային
կայաններ ևս հիմնվել չեն կարող: Նրանց շինարարու-
թյունը կանցնի այլ շրջաններ:

ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆԸ ՂԵՎԸ ԶԵՌԲԻՆ Ե

Նախապատրաստել 120 հազար տրակտորավար-
ներ, 10 հազար մեքենավարներ և 3 հազար տրոնոմ-
ներ— այդ է սույն՝ 1931 թ. ՄՏԿ-ի շինարարության
պլանով առաջադրված խնդիրը:

Ի՞նչ տեղից համարվելու յե սպադա տրակտորիստ-
ները, մեխանիկները և սպրոնոմները հիմնական քա-
նակը: Այս հարցի պատասխանը տվեց կուսակցության
16-րդ համագումարը, վորը նշեց. —

«Կոլանտեսական կադրերի ստեղծելը հանդի-
սանում է կոլեկտիվացման ամբողջման կարեւորա-
գույն պայմաններից մեկը: Կոլանտեսական կադ-
րեր ստեղծելու աշխատանքին հիմք պետք է դարձ-
նել նոր կադրերի առաջադասւմ իրենց կոլանտե-
սականների միջից»:

Յուրաքանչյուր ՄՏԿ պետք է ունենա իր գիրեկ-
տորը, ագրոնոմները (3-ական՝ հացի սայրաններում,
իսկ 6-ական՝ բամբակացան) դաշտաբույժները, մեքե-
նավարները, 10—12-ական գեկակալներ (իսկ ՄՏԿ-ում
կարող է լինել 50—250 տրակտոր), մոնոթրեներ և
այլն:

Ագագիտով՝ իրենք կոլանտեսականները, բատրակ-
ները, չքավորներն ու միջակները կոլանտեսությամբ
միանալով և ՄՏԿ-ի հետ պայմանագիր կնքելով, պետք
է իրենցից մարդիկ տան, վորոնք ընդունակ կհանդի-
սանան արագ կերպով յուրացնելու անհրաժեշտ գիտե-
լիքներ՝ ՄՏԿ-ի տրակտորը կառավարելու համար, նրա՝
կոլանտեսությանը տրամադրած, գյուղատնտեսական
կատարելագործված մեքենաների վրա աշխատելու հա-
մար, գյուղի սոցիալիստական վերակառուցմանն աղ-
տիվ մասնակցելու համար:

Կադրերի ռախապադրատու-թյունն ամենամարտա-
կան խնդիրներից մեկն է: Չպետք է մոռանալ, վոր
հատկապես վորակյալ աշխատողներն՝ տրակտորավար-
ները, մեքենավարները և ուրիշները պակասության
պատճառով է, վոր նրանց շարքերն են սողսկում կու-
րակներն և իրենց արբանյակները: Իսկ դրանց «աշխա-
տանքի» անդրյունքները հայտնի չեն. նրանք գիտամար
մեքենաներ են փչացնում, պարագուրդներ սարքում,
վատելանշութերը ծախսում են սահմանված նորմանե-
րից դուրս և այլն: Մի խոսքով վնասարարներն իրենց
բոլոր ջանքերը դործ են դնում մի բանի համար միայն՝
ծախողել ՄՏԿ-ի աշխատանքները, վնասել կոլանտե-
սության, պայթեցնել այն ներսից:

Դատակարգային մեր թշնամին աննպատակ խոմ չի
հզնում ձախողել մեր սոցիալիստական դաշտերի վո-
րակյալ (հմուտ, փորձառու) աշխատողների նախա-
պատրաստությունն և կասեցնել այն:

Յուրաքանչյուր որ քանգ է մեզ համար: Յուրա-
քանչյուր որ գյուղատնտեսության մեջ են մտնում միշտ
ամեն տեսակի մեքենաների նորանոր մասսաներ: Նը-
րանցից յուրաքանչյուրը պահանաջում է իրեն փորձ-
ված, խմամուղ, հմուտ կառավարող:

Կուլակը լուրեր և տարածում, վոր արակտորապար-
ների դատընթացներում, դյուղերի տասարդության չե-
րեկոյան դպրոցներում և այլն, աշխարհ ուսում չեն
տալու, վորքան սոխակալ բարեր քաշ տալ չենքերի
համար: Դատընթացներին գրվող աղջկերանց վախեց-
նում են անհեթեթ չինծու բաներով:

Հաճախ կուլակային ազխտացիան իր նպատակին և
հասնում և վախեցած գյուղացիները չեն թողնում,
վոր յերիտասարդությունը գնա ու սովորի: Պատահում
է և այսպես. մի քանի կոլանտեսականներ, չմբռնելով,
վոր ուսում ստացած յերիտասարդությունը կոլանտե-
սությունները ավելի մեծ հաջողությամբ կվարեն,
ստում են:

— Յեթե լավագույն կոլանտեսականներին մենք
համբերեք դատընթացներ, ապա մենք կորցրած կլինենք
նրանց: Նրանք այլևս մեկ համար չեն աշխատելու,
այլ՝ ՄՏԿ-ի համար:

Այսպեղ արդեն ՄՏԿ-նին, նրա խնդիրներին իրա-
յեկ չլինեն և մեղավոր:

Կոլտնտեսական յերիտասարդություն և սալու
սրակառավարների, ագրոնոմների, տնտեսություն
դեկավարների սիմվական կադրերը:

Կոմյերիտմիությունը պետք է համառ պայքար մղի
կոլանտեսական կադրերի համար: Կոմյերիտմիության
պարտքն է ամեն կերպ ողնել կոլանտեսական աղջկե-
րանց նախապատրաստական դատընթացները մանելու:

Կոմյերիտական յուրաքանչյուր բջիջ իր վրա պետք
է առնի վորոչակի պարտավորություններ, լաշն կեր-
պով բացատրելու չքավորներին ու միջակներին ՄՏԿ-րի
նշանակությունը, անհաշտ և մշտական կռիվ մղելու
կուլակության և օպորտունիստների դեմ:

Անգրագիտության համատարած վերացում ՄՏԿ-րի
ապրոններում, գյուղդպրոցների շրջադառ՝ դեմքով
դեպի գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակա-
ռուցման խնդիրները, խրհիլ-ընթերցարանների,
գրադարանների, շարժական կինոների, ռադիո-կետերի
ցանցի զարգացում և այլն, այս ամենը՝ խնդիրներ են,
վորոնք պահանջում են կոմյերիտմիությանից առան-
ձին ակտիվություն և անհատական նախաձեռնություն:

Դպրոցն ու իր ուսուցիչը, անգրագիտության վե-
րացման կայանն և կուլտ բուսակլինը, խրհիլ-ընթեր-
ցարանը և խրհիլմիսարը՝ ամենքն էլ պետք է լինեն նոր
գյուղի վերակառուցման մարտիկների առաջին շար-
քերում, պետք է ամենալայն կերպով պարզարանեն՝
ինչ բան է ՄՏԿ-ը, ի՞նչ է տալիս կոլանտեսություն
մտած չքավորներին ու միջակներին:

Կուլակցության Կենտկոմի ՄՏԿ-րի սալաներում
կատարելիք կուս-մասսայական աշխատանքի մասին
ունեցած իր վարչական մեջ ընդգծել է, վոր անհրա-
ժեշտ է ծավալել գյուղում կուլտ-կուրսական աշխա-
տանք, ՄՏԿ-րի աշխատանքում կազմակերպել կուլտուր-
տանք, ՄՏԿ-րի աշխատանքում կազմակերպել կուլտուր-
պի աշխատանքը, լայն կերպով գրավելով դե-
պի աշխատանքը գյուղի կուլտուրական ուժերի-
ն ու առաջին հերթին՝ ուսուցչության մասնակցությունը:

«ՄՏԿ-ը — սոված է Կենտկոմի վարչական
մեջ — պիտի գտնան գյուղի կուլտուրական հեղա-
փոխության օջախները»:

ՉԵՍ ՈԳՆՈՒՄ ՄՏԿ-ԻՆ — ՈԳՆՈՒՄ ԵՍ

ԿՈՒԼԱԿԻՆ

ՄՏԿ-ն, արդյո՞ք, կարող է հաջող աշխատանք կա-
տարել, յեթե իրենք կոլանտեսականները բարեխիղճ

վերաբերմունք չցուցաբերեն իրենց աշխատանքին կողմնակցության մեջ:

Արդյոք, կարելի չե՞ հուսալ հաջող աշխատանք, չե՞թե կոլտնտեսությունը չկիրառի այն ազդրոտեխնիկական բարելավումները, վերջին մասին խոսվում է ՄՏԿ-ի հետ կերպած պայմանագրի մեջ:

Արդյոք կարելի՞ չե՞ հուսալ հաջող աշխատանք, չե՞թե կոլտնտեսությունը չկիրառի այն ազդրոտեխնիկական բարելավումները, վերջին մասին խոսվում է ՄՏԿ-ի հետ կերպած պայմանագրի մեջ:

Արդյոք կարելի չե՞ հուսալ տաժևի, վոր կոլտնտեսությունն արտադրական կյանքը նորմալ ընթացք կունենա, չե՞թե կոլտնտեսականները զգաստ ու հոգատար վերաբերմունք ցույց չտան արտադրողներին, գյուղատնտեսական մեքենաներին ու գործիքներին:

Վերջապես՝ կարելի չե՞ արդյոք, հարգարել միասնական աշխատանք ՄՏԿ-ի հետ, պայմանագրի հիմունքներով, չե՞թե իրենք կոլտնտեսականները չեն կարողանում հարգարել արտադրական կարգապահություն իրենց շարքերում և պետք է անտարբեր վերաբերմունք ցուցաբերեն իրենցից յուրաքանչյուրին հանձնարարած աշխատանքներին:

Պարզ է, վոր նման պայմաններում, վոչ մի բան էլ չի դուրս գալ, կոլտնտեսությունը կըմիջի, ՄՏԿ-ի պայմանագրերը կընա անկատար, բայց վոչ, իհարկե, ՄՏԿ-ի մեղավորությունից, այլ իրենց կոլտնտեսականներին:

Հենց դրա համար էլ, պայմանագրում յուսադանում է, կոլտնտեսականները պետք է բարեխիղճ վերաբերմունք ունենան դեպի իրենց աշխատանքն ու կողմնակի վերաբերմունք դեպի մեքենաները: Կուսակցություն

Կենտկոմի 1930 թ. դեկտեմբեր 24-ի վորոշման մեջ ասվում է:—

— «Այն ահագին միջոցները, վոր խորհրդային պետությունը ծախսում է կոլտնտեսությունների համար ձեռք բերելու գյուղատնտեսական մեքենաներ, պահանջում են դեպի մեքենաներն առավելագույն հոգատար վերաբերմունք, վճարական աղմուկ արժատից վոչնչացնելով ամեն տեսակի անհոգ ու անտարբեր վարվողություն դեպի նրանց»:

Պետք է այնպես անել, վոր կոլտնտեսականներն իրենց պայմանագրերն ՄՏԿ-ի հետ կատարեն չե՞թե ձևավորական, այլ բառ ելույթյան, լիովին պիտակցելով իրենց շահագրգռվածությունն պայմանագրի հաջող կատարմամբ:

Պայմանագրերը կոլտնտեսականներին տալիս է հնարավորություն ստուգման չենթարկելու ՄՏԿ-ի գործունեությունը: Կոլտնտեսությունն ներկայացուցիչները մասնակցում են ՄՏԿ կից հասուկ խորհրդի աշխատանքին: Դրա հետ մեկտեղ էլ ՄՏԿ-ը յուրաքանչյուր գյուղատնտեսական կոմպանիայից հետո, պետք է պայմանագրի համաձայն կոլտնտեսությունը հաշիվ տա իր աշխատանքի մասին:

Սակայն ստուգելով ՄՏԿ-ի աշխատանքը, ճշտելով նրա գործունեությունը իրենց ներկայացուցիչների միջոցով կաշանի կից խորհրդում, կոլտնտեսականներն իրենց հերթին, ճշգրտապես պատասխանատու պետք է լինեն ՄՏԿ-ի առջև իրենց աշխատանքի վորակի համար: Այնպես ալ ի՞նչ պայմանագրեր կլինի, չե՞թե մեկ կողմը, ՄՏԿ-ը իր պարտավորությունները պետք է կատարի:

տարի, իսկ մյուս կողմը՝ կոլտնտեսությունը պետք է թեթևանա:

Կուտակյության Կենտկոմը 1930 թ. հոկտեմբեր 16-ի իր ժողովման մեջ բոլորովին պարզ առած է, թե ինչպես պետք է կազմակերպված լինի աշխատանքը, ժողովուրդի նրա հաջողությունն ապահովված լինի:

ՄՏԿ-ի արտադրական գործունեությունը պետք է կառուցել կոլտնտեսական տղամարդկանց ու կանանց ինքնագործունեությունն առավելագույն դարձնելու հիման վրա, դրավելով նրանց ակտիվ մասնակցությունը. ինքնաքննադատ, միջոցով, ՄՏԿ-ի աշխատանքին՝ առաջի հերթին բոլոր արտադրական հիմնական հարցերի լուծման, ապա կազմակերպելով կայուն ակտիվ առաջավոր բաժանմունքներ: Հրավերներին ու միջոցներին: ՄՏԿ-ի բոլոր պետք է սրբորեն պահպանել կոլտնտեսականների արտադրական կոնֆերենցիաներ, սահմաններն արտագրական խորհուրդների սխառնամառիկ աշխատանք, կազմակերպեն բոլոր կոլտնտեսություններում արտադրական խորհուրդակցությունները և սեկցիաներ՝ անտեսությունն ստանձնելու ճյուղերի վերաբերյալ, յայն ծավալեն սոցմրցումն և հարվածաշունչություն, ապահովելով նրանց նվաճումները ու բնթացքի յայն ժողովրդականացումը կոլտնտեսական և անհատական մասունքների առաջ»:

Կոլտնտեսությունների աշխատանքների կազմակերպումը հիմնական խնդիր է: Չի կարելի այնպես մտածել, վեր իբր թե, ՄՏԿ-ն ամեն ինչի մասին ինքուհի հոգա: Պետք է հիշել, վեր ՄՏԿ-ի ուժը նրա և կոլտնտեսությունների միաձուլության, կազմակերպման, ծուխության և համերաշխ արտադրական համագործակ-

ցություն մեջն է: Իսկ միայն տրակտորներ, լակ միայն մեքենայական ուժը, յեթե նրանք չբազմապատկեն մասսաների կազմակերպվածությամբ ու ինքնագործունեությամբ, ապա չեն կարող տալ անկրածեշտ արդյունք: Կարծել, վեր մեքենատրակտորային կայուն կոլտնտեսություններին միայն տրակտորներ ու մեքենաներ պետք է արտադրել և չլետք և հետաքրքրվի կոլտնտեսության ներքին արտադրական ու կուլտուրական կյանքով, նշանակում է ողորդունիստական վերաբերմունք ցուցաբերել, չհասկանալ ՄՏԿ-ի նշանակությունը: Նման պատգույթյունները ձեռնառն յեն միայն կուլակին, այլ նշանակում է ողորդության գնդը նրա կոլտնտեսությունները պայթեցնելու խորհուրդներ, ողորդություն յետ մոտցողներին և պարզեցումն առաջավորներին, սոցմրցում և հարվածաշունչություն՝ ահա թե ինչն է նախորդում կոլտնտեսություն հաջող աշխատանքն ու ամբողջումը:

Պետք է հիշել կուտակյության 16-րդ համագումարի ցուցմունքն այն մասին, թե վճռական նշանակություն ունում է ներկա մոմենտում «հետադարձ և ու չբավարար ու միջակ անտեսությունների կոլտնտեսություններ ներդրակելու խնդիր, կամավոր սկզբունքներով, աշխատանքի կազմակերպման խնդիրը կոլտնտեսություններում, բերքի բաշխման խնդիրը կոլտնտեսության մեջ, կոլտնտեսական կազմեր պատրաստելու խնդիրը, կոլտնտեսական մասունքների կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելու, կոլտնտեսություններում բնածածկ բույսերի ստանումները հաղթահարելը, կոլտնտեսությունների, վերպետ դյուղի սոցիա-

խոսական շինարարութեան հետեւեալներէ ամբար-
աղեղումը» :

Կոյնտեսութեաններէ սույն ամբարաղումն դուր-
ծում ահապէն դերը վերապահւում է ՄՏԿ-ին :

Կոյնտեսութեաններն իրենց ներքին ամբարաղման
հետ միասին, պետք է լայն ծավալեն ՄՏԿ-ի գործակ-
ցութեամբ բացատրական աշխատանք գլուղում :

Պետք է կոյնտեսութեաններէ համար նոր անդամ-
ներ գտնող և ՄՏԿ-երի հետ պայմանագրեր կնքող բրի-
գայներ կազմակերպել :

Պետք է կոյնտեսականներէ ժողովներում, անհա-
տականներէ հետ միասին կիրառել կոյնտեսութեան-
ների հաշվետու կամպանիաներ՝ քննութեան առնելու
կոյնտեսական կյանքի ընթացիկ հարցերը :

Կոյնտեսութեաններն իրենց աշխատանքի փոր-
ձով պետք է ապացուցեն անհատականներին, չբախ-
տելի ու միջակներին կոյնտեսութեան ձևի աշխատանքի ա-
ռաջութեանը : Այս պարագայում առանձին ու-
ղղորդութեան պետք է նվիրել կանանց մէջ կատարելի
աշխատանքին, փորձահետք հատկապէս կանանց չա-
րերումն է, վոր կուրսին առանձնապէս ուժեղ ազդեա-
լիս յետ միտում՝ սգովելով նրանց հետամնացութեանը :

Կուրսը սաստիկ զիմադրութեան է ցույց տալիս
կուսակցութեան և խորհրդային իշխանութեան բոլոր
միջոցառումներին : Հարկ է կրկնապատկել, յեռապատ-
կել, տասնապատկել մեր զգաստութեանը նրա վորո-
գայթաժների նկատմամբ :

Սույն գլխավում մենք կուրսի հակախորհրդային
աշխատանքի շատ ուրինակներ բերեցինք : Ահա վերջում
կուրսային վնասարարութեան մի յերեք ուրինակ էս,
վորոնք վերաբերում են ամենազերծին ժամանակին :

Մակոյան շրջանի սպարապետ ՄՏԿ-ի ուսանում
կուրսները գրում ու գաղտնի գրում են աշտեղ աշ-
տեղ «ստալինական նամակներ Կիւից», վորոնց մէջ
«սուրբ ստալինական մարզիկ» ամենախաղաղ կա-
մից խոսում են ՄՏԿ-երի մասին : Յերեւան յեկալ թր-
մից իր թե գետական, բայց, իրեք, ստահող նկա-
տողութեաններով աշխատանք, վոր տրակտորներէ դա-
դերը փոստ են բերում հողին, վոր տրակտորը խոյն է
վարում հողն աշխատանք, վոր սերմը դուրս գցել չի կարող
հողի ծանր շերտից և այլն :

Տեղյու-դորովինակի գլուղխորհրդում, Ուրալի
շրջանում ՄՏԿ-ի տրակտորիստները, վորոնք աշխա-
տում են «Տրուսինիկ» արտելի դաշտերում, յերեման
հանեցին յերեք կուրսի, վորոնք գիշերը դաշտում փո-
րել էին 1 և կես մետր խորութեան մի փոս, վորպէս-
դիւր գիշեր ժամանակ լույսը թույլ լապտերներով աշխա-
տելիս, տրակտորը փոսն ընկներ ու կոտորէր :

Վերջապէս վերջին մի ուրակ : Պագորներինակի
ՄՏԿ-ի ուսանում ժողովը կնքեց և ՄՏԿ-ին ձայն ամում
կանայք մի քանի կոյնտեսութեաններում, ձեռն յե-
թարկեցին իրենց ամուսիններից կուրսիներէ սաղտն-
քով :

Պետք է սլինդ հիշել կուսակցութեան 16-րդ համա-
գումարի ցուցմունքը :—

— «Կուրսը տակաւին չի հաղթահարվում և
կատարելի զիմադրութեան է ցույց տալիս կոյնտես-
այցման հաղթական առաջադրման : Կուրսիւ-
թեան, վորպէս դատարարի, վերացումը պահանջե-
լու յետ յերեւաթառ համառ պայքար կուրսի վեմ,
սխառմատիկ աշխատանք կոյնտեսութեան իրաց-
ման և ինչպէս նրա անբաժան մասը» :

ՄՏԿ-Ը ՀԱՄԱՏԱՐԱԾ ԿՈՆԵԿՏԻՎԱՅՄԱՆ ԿԵՆԱՐԱՆՆ Ե

Հնդամյա պլանով ՄՏԿ-երը պետք է մշակել ընդ 5 տարում մեկ ու կես միլիոն հեկտար հող, ըսկայն արդեն 1930 թվին, հնդամյակի յերրորդ տարում, նրանք մշակեցին 2 և կես միլիոն հեկտար:

Սույն 1931 թվի վճռական տարվա վերջին ՄՏԿ-երը կրնգրկեն 33 միլիոն հեկտար վար:

Ներկա 1931 թվին ՄՏԿ-երը տալու յեն մեր յերկրին 50 միլիոն ցենտներ սպրանքային հացահատիկ, 340 հազար ցենտներ բամբակ, 670 հազար ցենտներ վուշ, 12 միլիոն ցենտներ ճակնդեղ:

Հազար չորս հարյուր ՄՏԿ-երը կալեկալով ձևի տնտեսավարությամբ կրնգրկեն 5 միլիոն գյուղացեական տնտեսություններ:

ՄՏԿ-րի խնդիրն է սովորեցնել կուլտեսականներին նոր ձևով կազմակերպել աշխատանքը, նոր սոցիալիստական հիմունքներով վարդացնել գյուղի արտադրական ուժերը, բարձրացնել գյուղատնտեսության սպրանքայնությունը կալիստիստական յերկրների համար անհատանելի բարձրության:

Սույն 1931 թվին մեր յերկրի հացացանքի բոլոր չրջանները, կուսակցության և կառավարության ՄՏԿ-րի յինարարության վերաբերյալ գերեկալիները կատարելու հետևանքով, կծածկվեն ՄՏԿ-րի հզոր ցանցով:

ՄՏԿ-րի նորմալ աշխատանքներն ապահովելու համար, նրանց չրջանների գործունեյության կոլտեստություններում հողաշինարարությունը կիրառելու յերթեկ գտրո: ՄՏԿ-րի կոլտեստությունները, մյուս-

ների համեմատությամբ, նույնպես տալին հերթին կատանան տեսակալոր սերմացուներ, հանքային պարարտանյութեր, գյուղատնտեսական մեքենաներ և արտադրության ալլ միջոցներ: Առաջին հերթին ալլ արտատեսություններումն են կիրառվելու միլիոնատի աշխատանքներ ու ճանապարհների բարելաւում:

Ամենից առաջ յ նկատի ունենալով դաշտավարական տնտեսությունը, ՄՏԿ-րի և կոլտեստությունների որինակելի պայմանադիրը միաժամանակ ամուր կազմակերպական հենարան է գյուղատնտեսական արտադրության բոլոր ճյուղերը սոցիալիստական հիմունքներով վերակառուցելու համար:

ՄՏԿ-րը կարագացնեն տնտեսների հանրայնացումը կոլտեստություններում և խորհտնտեսություններին հետ միասին ամենակարճ միջոցով կլուծեն մեր դժվարությունները նաև մօի Փրոստում: Անտեստության բնագավառի մեր դժվարությունները կլուծվեն ալլպիսով ալն ուղիներով, վորոնցով յուծվեց հիմնականում հացահատիկային խնդիրը — խոչոր սոցիալիստական ուրաղրություն ծավալելու ճանապարհով, վորի մեջ պակաս գեր յին խոցալու ՄՏԿ-րը: 1931 թվին ՄՏԿ-րը բալականաչով յայն սպասարկություն են ցույց տալու տեխնիկական մշակութների չրջաններին. բամբակացան տարժության 40 մոկոսը սպասակրլու յին ՄՏԿ-րը:

Վուշի մշակության չրջաններում 1931 թ. աշխատում են 150 ՄՏԿ-ներ, ճակնդեղի չրջաններում՝ 109 բամբակացանի չրջաններում՝ 117:

Հարյուրավոր նոր ՄՏԿ-րը ամենակարճ միջոցով դարձնելու յին սպառողական, գյուղատնտեսությամբ հիտանաց նշանակության բարձր սպրանքային չրջան-Մ. 8. 4. և Կոլտեստ.— 3

ներ: Այլևս սպառողական ապրումներ չեն լինելու, այլ միայն՝ արտադրողական:

ՄՏԿ-երի կոլտնտեսությունների պայմանագրերն ամենամեծ նշանակություն մի փաստաթուղթ է: Նրանով արագ ընթացք է ստանում չքավոր-միջակային անհատական տնտեսությունների դեմումը դեպի կոլեկտիվացման ուղին, վերջնական հաղթանակը կուլտի դեմ:

Պայմանագրերը պետք է քննության առնվի չքավորական ժողովներում, գյուղխորհուրդների պլենումներում, կոլտնտեսականների ընդհանուր ժողովներում՝ մասնակից անելով և անհատականներին, գյուղական ընդհանուր ժողովներում և գեղջկուհիներին պատգամափորական հավաքություններում:

Գյուղխորհուրդները գյուղի բացատրական աշխատանքի ամենաակտիվ կիրառողները պետք է դառնան: Գյուղխորհուրդներն, ինչպես և գյուղի ու շրջանի մյուս կազմակերպությունները պետք է հաստատապես յուրացնեն Կենտրոնի ցուցմունքը, վոր «ՄՏԿ-ի ստեղծման և ամրապնդման գործը պետք է դրված լինի բոլոր կուս և խորհրդային կազմակերպությունների ուղարկուքյան կենտրոնում»:

Պետք է վերջ դնել ինքնահոսի հույսերին, հույսեր, վորոնք հանգում են այն բանին, թե աշխատավոր անհատականներն, առանց առանձին բացատրություն, իրր թե, իրենք կհասկանան կոլտնտեսության առավելություններն և ՄՏԿ-ի հետ միասնարար աշխատելու շահավետությունը:

• Զե՞ վոր քիչ չեն այն դեպքերը, յերբ անհատականները — վորպես պատասխան իրենց տված այն հար-

ցին, թե ինչո՞ւ չե՞ մտել նախորդ կոլտնտեսություններանք պատասխանում են: —

— Մեզ մոտ նախորդ վոշ վոր չի խոսել ու չի բացատրել կոլեկտիվ տնտեսություն ոգուտը: Իոկ կոլտնտեսականները մի տեսակ հեռու էյին քաջվել ու չեյին գրավում մեզ դեպի կոլտնտեսություն: —

Սակավ չեն և այնպիսի դեպքեր, յերբ գյուղաշխատողները, ՄՏԿ-ներ կազմելու, նրանց հետ և ՄՏԿ-ների աշխատողները, բացատրական աշխատանքներ կատարում են միայն կոլտնտեսականների շրջանում, մոռացություն տալով անհատականներին, և գրանով էլ՝ ՄՏԿ-ի, վորպես կոլեկտիվ շարժման կազմակերպչի, դերը: Դեռ չեն վերացված և այնպիսի դեպքեր, յերբ շրջանային աշխատողները, հույս դնելով հին ՄՏԿ-ի շարժանքին աշխատողները, հույս դնելով ծանեղինակության վրա, հարկավոր չեն համարում ծանեղել մատառական աշխատանք նոր ՄՏԿ-ներ ստեղծելու, — դե՛, նրանք իրենք իրենց կկազմակերպվեն:

Նման պատողները մոռանում են կուլակի քայքայչ աշխատանքն այն կողմից, վոր նա ոգտվում է գյուղի կամ շրջանի աշխատողների անկործնելիությանից, պատկամ շրջանի աշխատողների անկործնելիությանից, վորքե՞նով ամեն կերպ վնասել կուլտնտեսական շարժման ու ՄՏԿ-ի շինարարության: Նրանք մոռանում են, վոր անհատական ամեն պարագանք մոռանում են, վոր անհատական ամեն պարագայում հենց նրա համար է տնտեսվում՝ մոտե՞լ, թե շմանել, արդյո՞ք, կոլտնտեսություն, վոր կուլակը հաջողել է սերմել նրա սրտում անվատահույսություն իր սուտիկ հերյուրանքներով, չարանեղ բամբասանքներով:

ՄՏԿ-ների շինարարության այս ինքնահոս տրամագրությունների դեմ պայքարելու համար, կոլտնտե-

սակաճ շարժումը, ծավալելու համար, աջ ուղարկու-
նիստներին, ներկա մոմենտի ամենից ավելի վտանգա-
վոր թշնամու, ինչպես և «ձախ» բյալլադյուցների գեմ
սլաքարելու համար, կոլտնտեսական կադրեր ատեղ-
ծելու համար և այլն և այլն անկասկած, առանձին ազ-
ախլուծյուն, կհայտնաբերեն 25-հազարականները, վո-
րոնց արվյուտներական պրոլետարներն ուղարկել են
վերականգնողական գյուղին ուղևորվելու:

Նրանք արդեն կարողացել են զխափուրել մասնա-
ների ախտվածությունը գյուղի սոցիալիստական վերա-
կառուցման մի շարք ամենապատասխանատու բնա-
զավառներում և տալ նրանց իրենց կազմակերպչական-
գաղաքական հարուստ փորձը: Նրանք առաջն փոր
լուստներին հատուկ ամբողջ ենտուղիարժույթ ի կա-
տար կածեն նաև այն հերթական խնդիրները:

Պետք է այնպես անել, վոր յուրաքանչյուր կոլ-
տնտեսական, յուրաքանչյուր անհատական՝ չքափոր
թե միջակ, գիտենար, թե ի՞նչ և տալիս ՄՏԿ-ն, ի՞նչ-
պիսի պարտականություններ է հանձն առնում նա և իր
հերթին՝ ի՞նչ պարտավորություններ է վերցնում իր
վրա կոլտնտեսությունը: Նրանք պետք է գիտենան,
վոր ՄՏԿ-ներ կառուցել—այդ նշանակում է կառուցել
մեկայումս կոլտնտեսություններ:

1930 թվին արտադրական միավորությունները,
վորոնց սպասարկում էին 160 ՄՏԿ-ները, ընդունել և
կիրառել են գյուղատնտեսական արտելների կանոնա-
դրություն: Գյուղատնտեսական արտելների նշանա-
կությունն առանձնապես աճում է ՄՏԿ-ների դործու-
նեյությունն ուսուցանելու, չորհրդի այն առաջնու-
թյունների, վոր նրանք ցուցաբերում են անգամ գյու-

ղացիական միջոցներն ու արտադրական գործիքները
հասարակորեն ի մի գումարելու:

Այստեղից ծագում է այն կարեւորագույն խն-
դիրը, վոր պետք է արտելային կանոնադրությամբ ամ-
րապնդել այն հազարավոր նոր կոլտնտեսությունները,
վորոնք կտեղծվեն ՄՏԿ-ների գործունեյություն չը-
նորհիվ, վոր պետք է արտելային կանոնադրությու-
ն մտցնել, ամենից առաջ համառարած կռիւթափացման
ուսուցանելու, այն Տոգերի մեջ,* վորոնք սպասարկվում
են ՄՏԿ-ների կողմից:

«Գյուղացիների հետ պայմանագիր կնքելիս—
առված է կուսակցություն Կենտկոմի 1930 թ. դեկ-
տեմբեր 29-ի վորոշման մեջ— պետք է յեղակեա
ընդունել այն խնդիրը, վոր ՄՏԿ-ից սպասարկվող
չքափոր-միջակային տնտեսությունները միավո-
րելով՝ արտելներ կազմեն, ապա ՄՏԿ-ներից սպա-
սարկվող տոգերի մեջ ևս մտցվեն արտելային կա-
նոնադրություններ, բույլ տալով բացառություն-
ներ ՄՏԿ-ների վշացան և բաժնակազմի հետաժը-
նաց ուսուցանելու»:

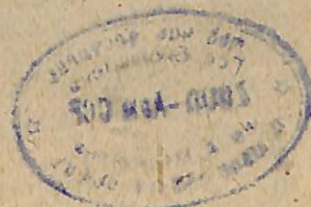
Ստեղծել ամենատարա դաշինք կոլտնտեսություն-
ները և ՄՏԿ-ների միջև, մտցնել կոլտնտեսություննե-
րում աշխատանքի կանոնավոր կազմակերպություն՝
սոցմբցման և հարվածախություն հիման վրա, արտա-
դրական միավորությունները ամենահատարակ ձե-
րից անցնել բարձրագույն ձեւերի, ապա հսկահարված
կալակություն, պայքարել սպորտուսուսների դեմ,
հատատել փոխադարձ կանոնավոր հարաբերությու-
ններ կոլտնտեսությունների ու քրանց դրացի անհատա-

* Տոգ նշանակում է հանրային հողագործործման ընկերություն:

կան չփախորները և միջակների միջով, վորոնք վաղը կալոնտեսականներ են լինելու, և ոգնուք-յուն ցույց տալ սրանց--ահա հիմնականում այն, ինչ պետք է ապահովի կոլտնտեսությունների ամրապնդումը, անհատական չքավորների ու միջակների մասսայական դեմքը կորեկտիվ ձեւերի տնտեսափարության և կուլտության, փորպես զատակարգի, վերացումը, համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	62
Ինչի՞ մասին է պատմում այս գրքույկը	3
Ի՞նչ բան է ՄՏԿ-ը	5
Ի՞նչ է տալիս ՄՏԿ-ը չփախորին և միջակ-անհատականին	12
Ինչո՞ւմ է ՄՏԿ-ի ուժը	15
ՄՏԿ-ը կոլտնտեսականներից տանում են դեպի նոր կյանք	21
Ի՞նչ պայմաններով է աշխատանք կատարում ՄՏԿ-ը	26
Չին տրակտորի ընկերակիցն է	30
Ինչո՞ւ պետք է գնել Տրակտորիենտորնի բաժնեքրքերը	33
Կոլտնտեսականը դեկը ձեռքին	38
Չես ոգնում ՄՏԿ-նին--ոգնում ես կուլակին	41
ՄՏԿ-ը համատարած կոլեկտիվացման հեռարանն է	47

<< Ազգային գրադարան

NL0208442

30.031

ԳԻՆԸ 10 Կ. (1³/₄ Մ.)

Լ. ԱՊՐԵՅԱՆԻ

ՄԵՏ և ԿՈԼԽՈԶՅԻ

Գոսիզատ ՍՍՐ Արմենի
Երևան 1981